

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Potopený zvon**

Stránky: **[1a] - 58**

GERHART HAUPTMANN:
POTOPENÝ ZVON

DÍLO FR. S. PROCHÁZKY

KNIHA XI.

1874

149 5777

5.

DÍLO FR. S. PROCHÁZKY

KNIHA XI.

GERHART HAUPTMANN:

POTOPENÝ ZVON.

V PRAZE
NÁKLADEM ČESKÉ GRAFICKÉ UNIE A. S.
1922.

GERHART HAUPTMANN:
POTOPENÝ ZVON

POHÁDKOVÉ DRAMA

ROZMĚREM A RYTMY ORIGINÁLU

PODLE 15. VYD. PŘELOŽIL

FR. S. PROCHÁZKA

Třetí, opravené vydání.

V PRAZE
NÁKLADEM ČESKÉ GRAFICKÉ UNIE A. S.
1922.

Prvé vydání vyšlo r. 1899 ve „Sborníku světové
poesle“ sv. 66., vydávaném Českou akademií věd
a umění v Praze, druhé vydání r. 1907 tamže.

*

Po prvé provozováno v Nár. divadle v Praze dne
6. ledna 1900.

*

Provozovací právo tohoto překladu zadává Spolek
českých spisovatelů beletristů „Máj“
v Praze II., Národní třída.

Tiskem „Unie“ v Praze.

P a n u

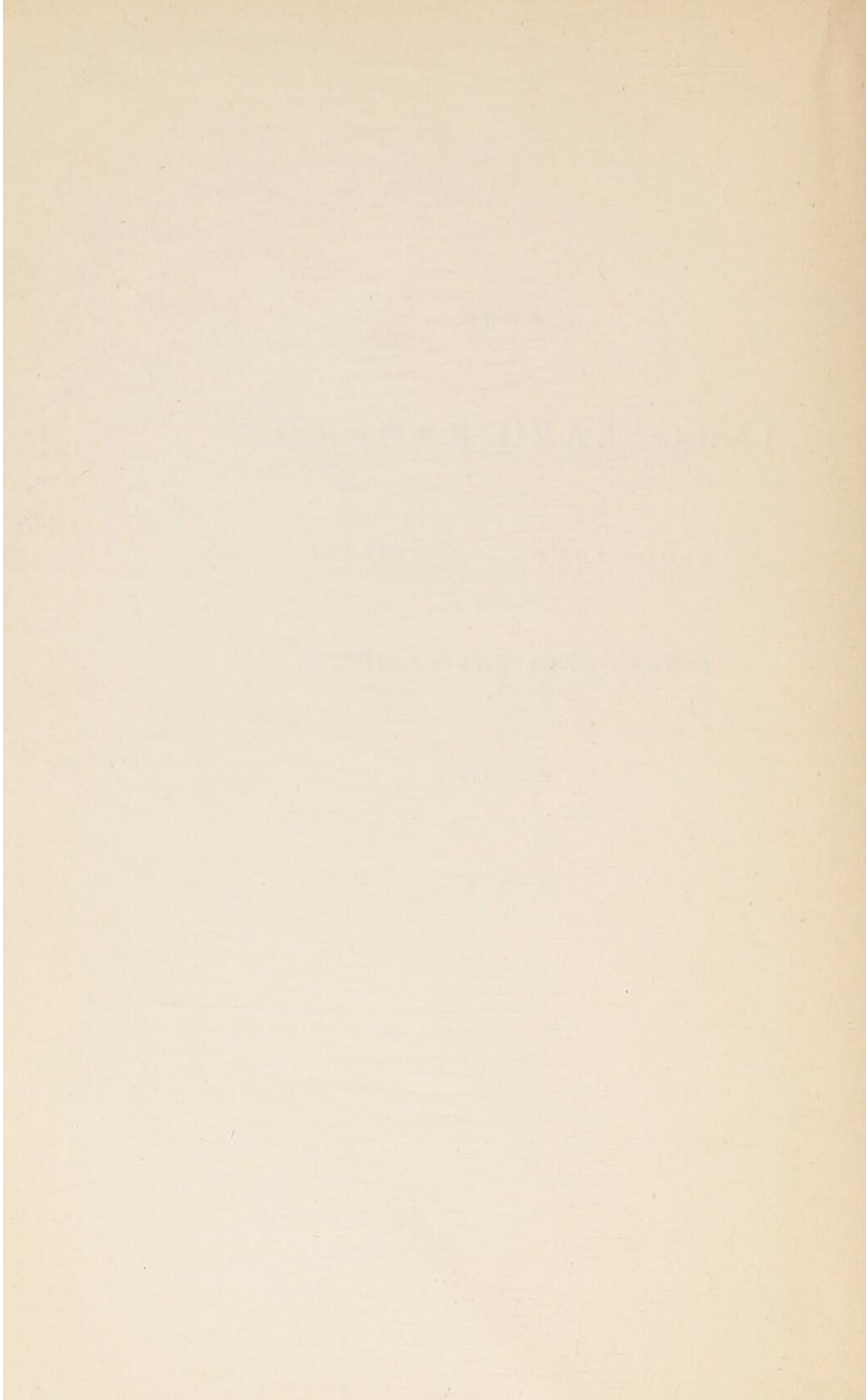
JAROSLAVU KAMPROVI

vzpomínkou na historii

tohoto překladu přátelsky

věnuje

F. S. P.

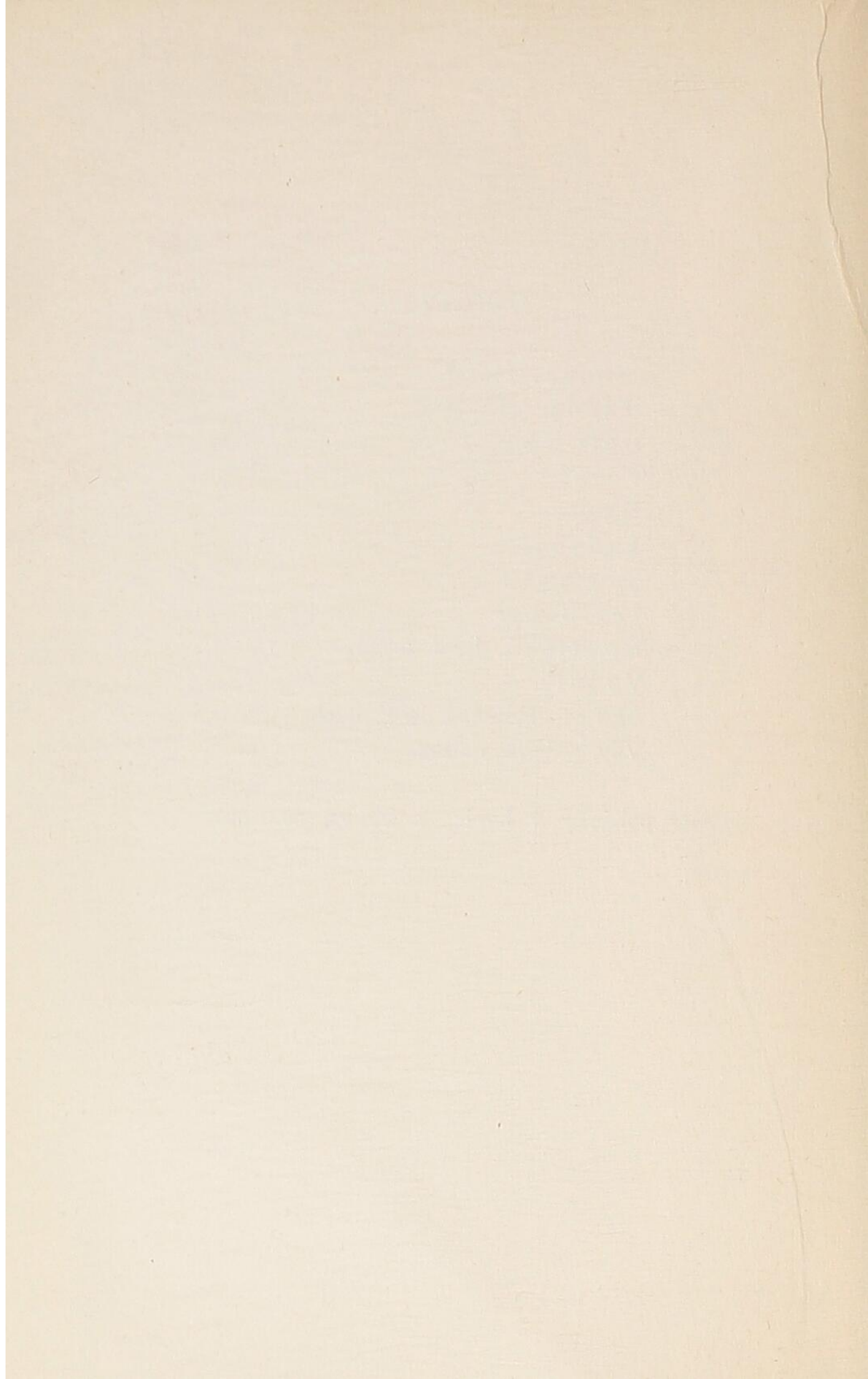

OSOBY.

Jindra, zvonář.
Magda, jeho žena.
Děti jejich.
Farář.
Kantor.
Lazebník.
Sousedka.
Ježibaba.
Routička, lesní ženka.
Vodník.
Skřet, faunický lesní duch.
Vily a lesní mužici.

Jeviště pohádky v horách a ve vsi pod nimi

PRVNÍ DĚJSTVÍ.

Horský palouk jedlemi obklopený. Vlevo v pozadí pod převislou skalinou zpola ukrytá chatrč. Vpravo v popředí, u kraje lesa stará studna na okov; na zvýšeném lubu sedí Routička.

Routička

(zpola dítě, zpola panna, je lesní víla. Pročesává si husté zlatorusé vlasy, odhánějíc včelu, která ji při tom dotěrně vyrušuje):

Ty zlatá bzučilko, zkad přilétáš?
mlsalko cukru, vosku vyraběčko! —
Ty ptáčku sluneční, už netrap mne!
Jdi, pokoj dej, vlas musím pročísnout
si zlatým hřebenem své báby teď;
mám naspěch — vrátí-li se, bude lát.
Jdi, pravím, nechej mne! Aj, co zde chceš?
Což jsem snad květinou? Má ústa květem?

Leť na palouk dál, včelko, přes potok,
tam šafránu dost, fial, petrklíčů:
v ty vklouzni si a pij až k opojení.
Nu vpravdě, táhni po svých, klid' se už
ke svému hradu! Víš, jsi v nemilosti,
a Ježibaba na tebe má vztek,
že vosk svůj dáváš na kostelní svíce.
Nu rozumíš mi!? Cožpak je to způsob?
Hej, starý komíne tam na té střeše,
sem ke mně sdýchni trochu svého čoudu
a zažeň mi to pokušení! — Hejhá,
housere, pojď, hejhá, gagagagaga!
Kššš! (Včela odletí.) Konečně! —

(Routička češe se chvilku nerušeně, pak se nakloní přes lub
studny a volá dolů:)

Hej, hola, hastrmánku!

On neslyší. Tak sobě zazpívám.

Ba nevím, odkud přišla jsem,
a nevím, kam jdu, kam:
zda lesním snad jsem ptáčetem,
či k vilám-li se znám.
O květech, co zde bují,
les vůní zaplavují,
což ví to někdo také,
zcad přišly všelijaké?
Někdy touha přece mne schvátí:
ráda bych chtěla otce a matku znáti.

Však nelze to, vím,
a já se podrobím.
Jsem hezká lesní ženka s vlasem zlatistým.

(Opětně volá do studny:)

Hej, milý hastrmánku, polez přec!
Šla naše Ježibaba na baruchy.
Mám dlouhou chvíli. Vypravuj mi cos!
Mně k vůli udělej to! Ráda já
dnes v noci jako kuna vklouznu ti
zas za to sedlákovi do posady,
víš, pro černého kohouta. — Už jde! —
Hej! Hastrmánku! — Už to žbluňká, kuňká;
blabuňky stříbrné jdou. Vyrází-li,
tož rázem rozdrťí mi zrcadlo,
v němž obraz můj zpět na mne kývá.

(V hovoru s vlastním obrazem ve vodní hladině:)

Aj, dobrý den, ty krásko v studnici!
Jak jmenuješ se? — Routička, aj, aj?
jíž hezčí nemá z dívek celý kraj? —
Díš ano? já... já Routička to jsem.
Co že to pravíš? ukazuješ prstem
na svoje dvojčátko? Sem pohleď přec!
Což nejsem lepá jako Lada? Vlas
můj zdali spředen není z paprsků
slunečních, takže rudě plana z vod
jak roztavené zlato v odlesk svítí?!

Síť ohnivou své kštice dáváš v jev
a rozpínáš ji, jak bys ve hlubině
jí ryby lovit chtěla: nuže lov
si kámen, hloupý bloude! konec hned
je pýše tvé — a já jsem jako vždy. —
Hej, hastrmánku! Pojď mne pobavit!
Tu jest.

(Vodník zvedne se až po prsa ze studny.)

Hahaha! Krásky nemáš moc!
Jen volat tě, a husí kůži mám,
tím hůř, když je tě viděti.

(Stařec, síť ve vlasech, kape s něho voda, zdlouha odfrkuje
jako mrož. Mhouří oči, až si zvykne na denní světlo:)

Vodník:

Brekekekeks.

Routička

(pitvoříc se po něm):

Brekekekeks, nu tak,
že jarem voní zde, to je ti div!
Mlok ví to každý ve své skulině,
to ví i veš, krt, pstruh i křepelka,
myš vodní, vydra, moucha, travinka,
v povětrí káně, zajíc v jeteli!
A ty to nevíš, co?

Vodník

(hněvivě se nadýmá):

Brekekekeks!

Routička:

Spal's? Nevidíš a neslyšíš, co je?

Vodník:

Brekekekeks, své moudrosti si nech,
ty jedna opice, ty, rozumíš!

Ty žlutku! Nedolíhlá čejko čejčí! —

Skořápko pěnkavčí ty! Arci: kvak!

já pravím krakrak, krakrak! kvak, kvak, kvak!!

Routička:

Chce-li se strýček zlobiti,
sama si budu tančiti.

Příjemných druhů si najdu dost
pro svoje mládí a spanilost.

(Výskajíc):

Ej, juchej! pro mládí, spanilost.

Skřet

(ještě neviditelný):

Ujhohoho!

Routička:

Pojď, skřítku, tanč se mnou!

Skřet

(kozonohý, kozobradý, rohatý lesní duch, přiskáče v šelmovských skocích na palouk):

Já tančit neznám, umím pár jen skoků,
v těch žádný kamzík se mi nevyrovná;
když nelíbí se, (lákavě) jiný umím skok.
Pojď jenom, vilko, se mnou do křoví;
tam stojí vrba stará, kotlavá,
pták nepípne tam, voda nezašumí,
já kouzelnou tam píšťalku ti sříznu,
dle níž vše tančí.

Routička (unikajíc Skřetovi):

Já, s tebou? (Posměšně):

Ty kozí noho! křivošlapku!

Jen si ty hoň svou lesní babku!

Já svěží jsem a čistá, za jinou

jdi, páchneš na hon kozinou!

Jdi ke své milé paní skřítě,

co každý den má jedno dítě,

a v neděli tři, to je devět jich:

to devět pidiskřítků špinavých!

Hahaha!

(Rozpustile se smějíc odběhne do chatrče.)

Vodník:

Brekekekeks, no, je to větroplaška.

No, ať ji sršáň!

Skřet

(snažil se dívku polapit a nyní stanul):

E, kdo by se zlel.

(Vyndá si krátkou dýmčičku a zapálí si ji, škrtnuv sirkou
o kopýtko.)

(Pausa.)

Vodník:

A jak tam u vás doma?

Skřet:

No, tak, tak!

Zde u vás teplo dýchá, a je vlažno.
Však u nás nahoře jen vichor řve,
a mraky zbobtnalé se válejí,
jak houby mokvavé se přitisknou
a vodu dští: no, svinstvo hotové.

Vodník:

A cožpak jinak jest as nového?

Skřet:

No, včera salátku jsem schroup si prvního.
Dnes před polednem, jak byl den,
jsem na hodinku vyběh ven
a se strání se pustil bez prodlení
až do lesů v stín zelený.
Kopali zem a vlekli kameny.
Och, kleté pustošení!

Věř, proti srsti nic tak není mně
jak tyto zděné chrámy, svatyně,
jimž zvonce kleté klinkají v klínu.

Vodník:

A to jejich míchání s chlebem kmínu!

Skřet:

Leč pomůže-li pláč a vzdech!
To strpět nutno. V nových zdech
ta svízel v tichosti
nám nad srázem se zvedla výš,
špičatá okna, věž a kříž,
a nemít chytrosti,
potvorný zvonu hlas
dnes už by děsil nás,
zvon by už visel bezpečen!
Však v jezeře leží potopen.
Ej, hrome! To jsem jim, pane, dal:
v travině horské jsem já stál
o pařez sosny se vzpíraje
a koukám na kostelík štavnaté stéblo hryzaje,
nic víc, jen koukám, stéblo soukám.
Hele, tu
motýlek červený na květu
přede mnou stane v přeletu.
Zřím, jak on plach zde tkví a se chví,
tváře se ssáti květ modravý.

Naň zavolám si — tu ho mám,
mně na dlaň sed.
V něm drobounkého skřítko jsem poznal hned!
A povídáme sem a tam:
že na močále
se líhnou žabky malé,
no a tak dále,
co všecko, nevím sám,
až posléz, jak pláče, doslychám. —
Jal jsem se těšiti ho hned,
skříť znovu počal vyprávět:
Křičíce hý a hó a v bičů praskání
cos vlekli vzhůru pracně po stráni,
dnem vzhůru máselnici kovovou
či jakovou;
a strašné to bylo na pohled,
kde která víla a skřítek strachem zbled.
Tu věc prý chtějí — hrůza pomysleti —
na věži v kapliče zavěsiti,
železnou tyčkou do ní denně chtějí mlátit
a všechny dobré duchy zemní k smrti zchvátit.
Já řku: mhm, já dím: nono.
Pak skolébá se motýlek mi na zem.
Já v kozí stádo vklouznu rázem,
tam nacucnu se sytě, pomyslím si: oho!! —
Tři plná vemená jsem vypil, dobře je,
z těch žádné nevydá již ani krůpěje!

Pak postavím se na Červený most,
přes který s koni musil nevitáný host.
Však počkej, jářku, mějme strpení;
a za nimi se ploužím v roští, kamení.
Tahounů osm v konopných provazech hýkalo
a stěží obludu dopředu smýkalo.
V slabinách dmuli se, v kolenou chvěli,
na chvíli postáli, dál by zas jeli.
A vidím: dřevěný vůz jedva drží
zvon těžký nad závratnou strží.
Tu po způsobu našem k výtahu —
když právě byli na svahu —
jsem uspořil jim námahu.
Popadnu za kolo, loukoť se zlomila,
zvon kolácí se, záď se sklonila,
a ještě, ráz a ještě trh,
a zvon se střemhlav do hlubiny vrh.
Hoj, ten ti jel
a v skocích zněl!
Se skály na skálu dál a dál
třeskně a hromně dopadal!
Hlubokou tůni rozšplích jeho pád:
tam ať si leží! tam může spát!

(Za řeči Skřetovy počne se stmívat. Ke konci jeho vypravování zazní z lesa několikrát slabé volání o pomoc.)

(Posléze objeví se *Jindra* vleka se namáhavě a mdloně k chatě. Skřet okamžitě zmizí v lese a *Vodník* ve studni.)

Jindra

(třicítiletý. Zvonař. Bledého, ztrápeného obličeje):

Och, dobří lidé! Slyšte, otevřte!

Já zbloudil. Pomozte! Se skal jsem spad'.

Ó pomoc, pomoc! Ach — dál — nemohu —

(Klesne opodál dveří chatrče v mdlobě do trávy.)

(Purpurový pruh mraků nad horami. Slunce zašlo. Přes planinu věje studený noční vítr.)

Ježibaba

(s nůši na zádech vykulhá z lesa. Má prosté šedivé vlasy. Tvář spíše mužské podobná nežli ženské. Chmýří pod nosem i na bradě):

Rútičko, poj, poj a pomoz drobet:

moc sem si naložila. Rútičko!

Huž nemůžu. Hde si, ty divče jedna!

(Za netopýrem, který mimo letí):

Hej, lidopejre, pureš mi hned sem!

Dost' chrobáků si chytíš eště. Pój!

No zaleť do vokýnka, mrkni tám,

hde je ta divče. Řekni, hned' ajť je tu,

dnes bude búrka eště.

(Hrozíc k obloze, kde se slabě blýská):

Nonono,

nic neplašit se! Kozýlky si zadrž

a nepúštij je! A červenú bradkú

se tulik nerozhánij. Hej, Rútičko!

(Volajíc na veverku, skákající přes cestu):

Leť, veverěčko, cupy dupy,
máš nožky bystrý, skoč do chalupy,
dám voříšek tě, nana, tu,
a přivejd' honem Rútičku!

(Zavadí nohou o Jindru):

Hohoj, co to? Hdo natáh se to tu?
Tak pověz přece, cák tu jenom chceš?
Ty, hejda! — nono, to by scházelo!
Cák si neboščík? Rútičko! — To ták!
To bych si poštvála je pěkně na krk;
faláře s fojtem: to by bula mela!
Hned bych já bula jako štvanyj pes,
mrtvýho hu mě najít, a je zle.
Hned s baráčkem se můžu rozlúčit,
mně na přípal ho roznesú. Ty, ty! —
Von neslyší. —

(Routička vystoupí z chyše s tázavým pohledem.)

Že přece deš! — Tu hlejd'!
My máme návštěvu a jakú to!
Moc tichú, moc. — Di, sena přines, běž,
ajť husteleš!

Routička:

Kde? Doma?

Ježibaba:

To by ták!

Co by tam, klůček, dělal hu nás v senci.

(Odejde do chatrče.)

(Routička vystoupí, zmizevši na okamžik v chatrči, s otepí sena. Chystá se vedle Jindry pokleknout, když vtom on oči otevře.)

Jindra:

Kde jsem? Ó, dobrá dívko, pověz přec!

Routička:

Aj, v horách!

Jindra:

V horách? Ovšem, vím.

Však pověz, jak jsem se sem dostal, jak?

Routička:

To, milý cizinče, nemohu říci.

Ale tím netrap se, jak se to stalo,
sem — na seno a na mech — hlavu slož
a odpočiň si! Klidu je ti třeba.

Jindra:

Klid potřebuju, klid, ty pravdu díš.

Než klid je daleko, mé děťátko.

(Nepokojně):

A věděti chci, co se stalo se mnou!

Routička:

Jen kdybych věděla!

Jindra:

Mně jest... já myslím...
a když tak myslím, snem se zdá mi všecko.
Ó jistě: dosud sním.

Routička:

Zde mléko máš,
že's tolik zemden, musíš kapku píti.

Jindra (kvapně):

Ba, píti — ano píti. Dej — co máš!

(Pije z nádoby, již mu dívka drží.)

Routička

(mezitím co Jindra pije):

Ty's, myslím, pane, horám nenavyk,
jsi z lidí, kteří žijí v údolinách,
jak ondy myslivec jsi tady zbloudil,
jenž rychlonohé zvěři na stopě
smrt pádem našel v našich skalínách.
Než, myslím, jiného to rázu muž
byl, nežli ty. —

Jindra

(který napiv se pohlíží na Routičku v extatickém obdivu):

Ó, mluv, mluv, prosím, dále!
Tvůj nápoj balsám byl, tvá řeč však víc —

(Opět skličene a v muce):

Muž jiného to rázu, lepšího.
I tací padnou. Mluv, jen dále, mluv!

Routička:

Což spraví mluvení mé, půjdu radš
pro čerstvou vodu tobě do studnice,
smýt prach a krev...

Jindra (úpěnlivě):

Ó, zůstaň, zůstaň zde!

(Routička, kterou drží Jindra za ruku, stojí nerozhodně.)

Jindra (pokračuje):

A na mne patř svým zrakem záhadným!
A hle: svět, ve zraku tvém obnoven,
s horami, vzduchem, mráčky plujícími...
v tom sladkém zrcadle znov láká mne.
Ó, zůstaň, dítě, zůstaň!

Routička (nepokojně):

Staniž se,

jak chceš, však...

Jindra

(horečněji, úpěnlivěji):

Zůstaň u mne, neodcházej!

Ty nevíš... netušíš to, čím jsi mi.
Ó, nezbouzej mne! Poslyš, dítě mé,
já padl... avšak ne: jen mluv, nebť hlas tvůj,

ježž bůh nebeským zvukem obdařil,
chci pouze slyšet. Mluv! Proč nemluvíš?
Proč nezpíváš? — Já pad,
už jsem to řekl. Nevím, jak a proč:
snad cesta uhnula mi pod nohama?
Chtě padl jsem já, či snad proti vůli?
Nu zkrátka: pad jsem; prach a drn a kámen
se mnou v hlubeň.

(Horečněji):

Chyt jsem se stromku třešňového, víš,
to byla planá třešně, v skulinu
skal vrostla kmínkem. Kmínek zlomil se,
a já, s kvetoucím strůmkem v pravé ruce,
s nějž sypaly se lístky růžového květu,
jsem padal — v bezdno — a pak zemřel jsem
a teď jsem mrtev. Řci, že mrtev jsem!
že nikdo nevzbudí mne!

Routička (nejistě):

Mním, jsi živ!

Jindra:

Já vím, já vím. Dřív jsem to nevěděl:
Jest život smrt, a smrt zas život jest. —

(Znova v zadumání):

Já pad. Žil jsem a pad. Zvon také pad:
my oba, já i on. Padl jsem napřed,

a on hned za mnou? či snad naopak?
Kdož ví to? Nikdo toho nedokáže.
A dokáže-li, mně to jedno jest:
to bylo za živa — teď mrtev jsem.

(Měkce):

Ó, zůstaň! Ruka má... jak mléko bílá...
má ruka jest — jak z olova; ji těžce pozvedám;
však měkký vlas tvůj po ní splývá mi
jak pramen z Bethedy... jak's přesladká!
Tu buď! Má ruka zbožna, svata ty's.
Už viděl jsem tě. Kde to? Zápasil
a sloužil o tě... Dlouho-li? Tvůj hlásek
v spěš zvonu spoutat, přisnoubit jej k zlatu
svátečních nedělí, když v slunci planou:
to mistrovství se nikdy nezdařilo.
Tu krvavé jsem slzy lkal.

Routička:

Ty's lkal?
Jak? Nerozumím tobě: co jsou slzy?

Jindra

(snaže se povstat):

Trošičku nadzvedni mne, dítě mé!

(Dívka ho podporuje.)

Ty ke mně kloníš se? Ó, sprost' mne, sprost'
ramenem lásky této tvrdé země,

k níž tato chvíle jako ke kříži
mne spoutala! Ó, sprost' mne jí, ty můžeš,
a zde, zbav čelo mé... a osvobod'
svou dlaní měkkou: trnu větévkami
mé čelo ovili. Pryč s korunou mi!
Jen lásku, lásku! —

(Pozvednut, že zpola sedí, zemdleně):

Tak, mé díky měj —

(Měkce a blouznivě):

Jak krásně tu! Co šumů podivných!
Ramena tmavých jedlí hýbou se
tak tajemně. Hlavami jedle houpou
tak slavnostně. Toť pohádka! Toť báje
zde vane lesem, šeptá tajuplně.
Šelestí, lístek zvedá, zpívá travou,
tu hle: jde v rouše bílém, mlhavém
a vlajícím, jde blíž, — páž napřahá
a bílým na mne kývá prstíkem —
jde blíž, mne dotýká se... uší... očí...
jazyka — už je pryč — ty's zůstala.
Ty's pohádka! Pohádko, líbej mne!

(Omdlí.)

Routička (k sobě):

Tvá řeč je zvláštní, těžko rozumět!

(Rychle se odhodlá, chystajíc se odejít):
Nuž dřímej tu!

Jindra (ve snění):
Pohádko, líbej mne!

Routička

(zarazí se, stane, podívá se upřeně na něho. Setmělo se.

Náhle vzkřikne v úzkostlivém kvapu):

Babičko!

Ježibaba
(již není viděti, volá z chatrče):

Divče!

Routička:
Pojď sem honem, pojď!

Ježibaba:
Poj jenom ty dým pomoct zatápět.

Routička:
Babičko!

Ježibaba
(jako dříve):
Slyšila's, tak syp se zčerstva, syp!
Dát koze muším a huž teky dojit.

Routička:
Babičko! Pomoz! umírá, babičko!

Ježibaba

(objeví se na prahu chatrče; v levici drží hrotek s mlékem
a vábí kočku):

Číč, čičí, poj! —

(se zřetelem k Jindrovi, mimochodem):

pro toho bylin není.

Syn lidskýj muší humřit, jináč není.

Ajci je tak, ty nech ho ! Je to nejlíp.

Poj, čičí, poj! tu nesu mlíčenko.

Hde pak si, čičí?

Hupy, hupy lesní šotku,
mlíčenko huž nesu v hrotku,
hupy, hupy lesní ženky,
chléb vám nesu z čerstvých pšenky.

Tu máte na jazyk, tu máte na kousání,
jaké jen mívají knížata, velký páni.

(Asi deset malých pitvorných šotků a šotic vykulí se hou-
pavě z lesa a shrne se kolem mísy.)

Hej há!

Ajť každýj morešť zná,

ty kúsíček,

ty ždibíček,

každýmu na jazyček.

Co, jaké jsou to střečky,

vy malé potvůrečky!

To nejde tak,

kampak!
Dnes šechno se rotí,
vy šoti, vy šoti!
Až přechází mne sluch i zrak.
A nýčko pryč a pryč!

(Šotkové a šotice zmizí, jak přišli, v lese. Vyšel měsíc; na skalách nad chatrčí objeví se Skřet; dlaně přičiní si mušlovitě k ústům a napodobuje jako ozvěna volání o pomoc.)

Skřet:

Pomoc, pomoc!

Ježibaba:

Cák zas to?

(Hlasy v dálce z lesa):

Jindro! Jindro!

Skřet

(jako dřív):

Pomoc, pomoc!

Ježibaba

(hrozí vzhůru Skřetovi):

Nech mne huž tich hlúpých špračků
s lesáky hrát schovávačku,
sklínky tluc si, hde se podá,
psíka kúsni, není škoda,

vandrákům však cestu hatit,
hnát i krk tu můžeš ztratit.

Skřet:

Bábo, své chraň si ty kosti,
dnes ještě vzácné dostaneš hosti!
Copak se houseru na puchu třese?
holiče s mydlinkou on to tam nese!
Copak je houseru na hlavě znáti?
Kantor se s copiskem jemu tam klátí!
a farář zároveň s křížkem je vedle,
ta čistá trojice bude tu hnedle!

(Volání blíže nežli před tím):

Jindro!

Skřet

(jako dříve):

Pomoc!

Ježibaba:

Di na horúcí skálu!
Teď kantora mně ještě na krk svede
a k tomu popa.

(Hrozíc Skřetovi sevřenou pěstí):

No, šak počkej, ty!
Ty budeš pamatovat! Pošlu na tě
komárů, hovádů, hajť tě poštipají,

že hůzkostí kam vedět nebudeš!

Skřet

(zlomyslně, na odchodu):

Už jdou!

(Zmizí.)

Ježibaba:

Ajť dou, a cák mi teky po tom!

(K Routičce, která stále stojí zadumána v pohledu a utrpení
Jindry):

Di dym, zhas světlo! a huž na kutě!

A zčerstva!

Routička

(ponuře, vzdorně):

Nepůjdu.

Ježibaba:

Že ne?

Routička:

Ne, bábo.

Ježibaba:

Ha proč pak?

Routička:

Už ho odnesou.

Ježibaba:

No, a?

Routička:

Však nesmějí.

Ježibaba:

Ne, divče, divče! poj!

Nech hromádku nechčestí, nech ji ležít
a nech je dělat, co jen budú chtít
ti mrtví s mrtvým. Humřit jak tak muší:
tak ajci humře, bude dobře mu.
Hleď, jak ten život tyjrá, dycky v srdci
víc rve a bolí.

Jindra

(ve snách):

Slunce zašlo mi.

Ježibaba:

Tudleten slunce jakživ neviděl.
Poj, nech ho ležít! Myslím dobře to.

(Odejde do chatrče.)

Routička

(zůstane samotna, naslouchá. Slyšeti opětně volání: „Jindro,
Jindro!“ Tu dívka ulomí ruče kvetoucí snět a opisujíc kolem

Jindry na zemi kruh hovoří):

První snítkou zkvětlou v luh
píšu pevný čarokruh,
jak mne bába učila.
Hochu, tvá to posila!

Zůstaň svůj a svůj i můj!
Ve kruh nikdo nevstupuj:
ať to hošík mladých let,
dívka, jun, muž nebo kmet.

(Ustoupí v temné pozadí.)

(Farář, lazebník a kantor vystoupí jeden po druhém z lesa.)

Farář:

Zřím světlo!

Kantor:

Já též!

Farář:

Kde to asi jsme?

Lazebník:

To ví sám Pánbůh! — Už to zase volá:
„Pomoc, pomoc!“

Farář:

Hlas mistrův je to přece.

Kantor:

Nic neslyším.

Lazebník:

To shora doznívá.

Kantor:

No, může být, když vzhůru by kdos padal!
Tak ale, trvám, bývá naopak:

s hor dolů a ne zdola do hory.
Ať nejsem spasen — mistr leží kdes
níž o padesát sáhů, ne v té výši.

Lazebník:

No, ať mne ťuhýk! Což pak neslyšíte?
Když tohle nebyl mistrův známý hlas,
tož chci já holit Krakonoši bradu,
jak v řemesle svém chlapácky se vyznám!
Už zas to volá!

Kantor:

Kde?

Farář:

Kde to jen jsme?
To především teď řekněte mi, páni!
Tvář krvácí mi. Jedva ještě že
své kosti vleku. A nohy mne bolí:
dál nejdu na krok!

H l a s:

Pomoc!

Farář:

Zas to volá!

Lazebník:

To bylo tuhle, jedva deset kroků!

Farář

(vysílený klesne):

Jsem všecek z kloubů, jistě, přátelé!
Dál nemohu. Tak nechte s pánembohem
mne zde. Stlouc' můžete mne na modro,
a s místa toho už se nepohnu.
Dál nemohu. Ta krásná, boží slavnost!
Tak skončit musila. — Ó, dobré nebe!
Kdož by byl tušil! A ten zvon, ten zvon,
zbožného mistra dílo mistrovské...!
Jsou nevyzpytné cesty Nejvyššího
a tolik podivné.

Lazebník:

Kde že to jsme?

Vy tázal jste se, pane faráři.
Nu hle, já dobrou radu radím vám:
Pryč, pryč, co můžem nejrychlej. Já raděj
bych nahý v hnízdě vosím ztrávil noc
než zde na této pláni: pomoz bůh! —
„Stříbrný pádol“ to, jsme jedva že
sto kročejů od chyše Ježibaby!
Och, kleté místo! Pojďme, pojďme už!

Farář:

Já nemohu dál!

Kantor:

Pojďme, prosím, pojďme!
Což, čertoviny, to je nejmenší,
a z kouzel nemám žádných strachů;
však není místa horšího než toto.
Pro různou chášku, lotry, podloudníky
to pravý ráj. Zle proslulé, že Honza,
jenž chtěl se naučiti míti strach,
sem může přijít, hned se báti umí.

Lazebník:

No, nerozumím násobilce, jsou
však jiné věci nežli násobilka:
já nepřeju vám, byste poznal, brachu,
co kouzla jsou! Ta čarodějka tamhle,
co šeredná jak žába v brlohu
své kousky osnuje, vám nemoc pošle
a na dobytek úmor do stáje:
hned krávy dojí krev na místě mléka,
červ ovce zchvátí, koně zvrtohlaví;
na děti můru pošle, kdy jí libo,
a zchromnou vám a samý bolák budou.

Kantor:

Pánové, blouzníte! Noc zmátla vás.
Jakéž pak čarodějnice! Tu slyšte,
jak lká to! Zahlíd jsem ho zrovna teď.

Farář:

Koho?

Kantor:

No Jindru, jejžto hledáme.

Lazebník:

Má vlčí mhu!

Farář:

Toť čáry, čáry jsou!

Kantor:

Pražádné čáry! Dvakrát dvě jsou čtyři
a nikdy pět, a není kouzelnic!
Však tamhle leží mistr zvonař, pravím,
tak jako věřím ve spasení boží.
Teď pozor: z mraků měsíc vypluje.
Nuž hleďte, pánové! — teď — pravda-li?!

Farář:

Skutečně, mistr!

Lazebník:

Mistr zvonař, vpravdě!

(Všichni tři kvapíce k Jindrovi odrazí se od kouzelného
kruhu a odskočí zpět.)

Farář:

Ou!

Lazebník:

Ou!

Kantor:

Ou! ou!

Routička

(na okamžik se objeví seskakujíc s větve na stromě. Zmizí
s démonickým posměškem):

Hahá, ha, ha, ha, ha!

(Pausa.)

Kantor

(zaražen):

Copak to?

Lazebník:

Copak to?

Farář:

Cos smálo se.

Kantor:

Tak se mi v očích zajiskřilo,
a zdálo se mi, že mám díru v hlavě
jak ořech velikou.

Farář:

Slyšeli jste smích?

Lazebník:

Smích slyšel jsem a taky skřípnout cos.

Farář:

Cosi se smálo. Tamhle s toho smrku
to zaznělo, co v šeru hýbá sebou.
Tam, vidíte! Zkad sůva vzlétla křičíc.

Lazebník:

No, věříte teď, co je s kouzelnicí?
A že zná více nežli chleba jísti?
Je vám zde blaze, či vám neběží
jak mně mráz po zádech? Ta megera!

Farář

(se vztyčeným v ruce krucifixem pokročí odhodlaně k chatrči):

Buď si, jak díte. Ať to ďábel sám,
jenž pelech má tu: vzhůru na něho!
My slovem božím ďábla překonáme;
neb málo kdy tak jasně satanská
lest zjevila se jako nyní, kdy nám
i zvon i zvonaře jest zničila:
to nástroj boží s božím služebníkem,
určený s kraje strmé propasti
zvuk zpívat pokoje a věčné lásky
a hlásat boží milosrdí vůkol.

Božími šermíři jsme nyní zde!
Já zaklepám.

Lazebník:

Ne, ne!

Farář:

Já zaklepám!

Ježibaba:

Hdák je to?

Farář:

Křesťan.

Ježibaba:

Křesťan, pohan,
cák chcete?

Farář:

Otevřte!

Ježibaba

(otevře a objeví se s rozžehnutou lucernou v ruce):

No? cák ste chtěli?

Farář:

Ve jménu Boha, ženo, jež ty neznáš...

Ježibaba:

Ouha! To to začíná tuze pěkně.

Kantor:

Drž hubu, megero! Dál ani cek!
Je míra naplněna, čas tvůj spočten.
Svým podlým žitím, skutky podlými
tak v nemilost jsi vešla v dědinách,
že — zdráhat-li se chceš, co velíme —
červený kohout, dřív než bude den,
se střechy tobě zakokrhá: dým,
prach, popel bude z tvého brlohu.

Lazebník

(jenž se stále křížuje):

Já nebojím se těch tvých očí zlých,
prokletá kočko: pal si mne, jak chceš!
A kamkoli mé tělo trefit chceš
svým hledem červeným, tam sedí kříž.
Teď čiň, co rozkážem: a dej ho sem!

Farář:

Ve jménu Boha, ženo, jež ty neznáš —
já opakuju znova: nyní nech
svých šašků ďábelských a pomoz nám!
Tam leží muž, mistr, služebník boží,
nadaný uměním mu ke cti, chvále
a na zkázu všech mocí pekelných
v oblasti vzdušné panovat.

Ježibaba

(stále v hrozbném posunu, přiblíží se s lucernou k Jindrovi):

No dost!

Tak vemte si huž toho chudáčka!
Cák je mi po ňom. Já to neztropíla,
ajci jen žíje, pokujd bude moct,
pro mñe a za mñe, já mu nebráním:
šak dlúho, jářku, nebude to trvat.
Zvete ho mistrem. S jeho mistrovstvím
však je šeliják. Ajci si vám zvoní
ten zvonek ze železa, který zrobil.
Takuví huši máte, neslyšící;
znít dobře nebude jim, ba ni jemu,
von nejlíp ví, co všecko jemu schází.
To schází nejlepšimu, kaz má každýj.
Toť máte nosidla, tam si ho vložte,
velkýho mistra. — Mistře s mléčnou tváří!
No staň: pomůžeš kázat falářovi,
pomůžeš hučiteli děti mlátit
a pulbírovi do mydlinek šlehat.

(Jindra jest naložen na nosidla, lazebník s učitelem je zvednou.)

Farář:

Ty dúro ničemná a nicotná,
už mlč a táhni cestou pekelnou!

Ježibaba:

Řeč uspořte si, znám já vaše šprochy.

Já vím, já vím to: smysly, to sou říchy.
Zem, to, je rakev. Modrý nebe nad ní
je víko na to. Vězdy, to sou dírky,
a slunce — velká díra do volnosti.
Svět zhyne, třebaš falář nebyl žádný,
a milý pánbů to je strašák enom.
Já vemu průtek, zaslúžili byste,
herkama budete: to je, dál nic.

(Zabouchne dveře.)

Farář:

Ty ďáblice...

Lazebník:

Pro Krista Pána, ticho!

Víc neštvete ji, nebo s námi zle!

(Farář, učitel a lazebník odejdou s Jindrou do lesa. Měsíc
jasně vysvitne, klidně odpočívá palouk. Prvá, druhá, třetí
ženka vyskočí za sebou z lesa a otáčejí se držíce se za ruce
v tanci dokola.)

První ženka

(šeptem volajíc):

Sestro!

Druhá ženka:

Sestro!

První ženka:

Leží v snách

bledý měsíc na horách.
Šero všude, chládek kol
ve skalách i přes pádol.

Druhá ženka:

Odkud's přišla?

První ženka:

Ztad, kde zář
v lom se tříští o vod šlář,
proud kde třpytnou lavinou
v šumu skáče hlubinou.
Ztad jsem vyšla v noční stín.
Z jícnu v pění ze hlubin
vzplynula jsem, prošla dál
mokvající branou skal.

Třetí ženka:

Sestry, jdete v kolovod?

První ženka:

Pospěš s námi o závod.

Druhá ženka:

Odkud's přišla?

Třetí ženka (přichází):

Povím vám!

k tanci s vámi pospíchám:

čistých vod mi život dal
jezerní klín prostřed skal
jako černý drahokam;
zlaté hvězdý hoří tam.
Měsíc když se do hor vkrad,
stříbrný jsem vzala šat,
nad sluj lehká jako duch
vznesla jsem se v horský vzduch.

Čtvrtá ženka (přichází):

Sestry!

První ženka:

K tanci s námi spěj!

Všecky:

Kruž se v roji šeptmý rej.

Čtvrtá ženka:

Z luk, jež mákem zkvétají,
odběhla jsem potají.

První ženka:

Družka s družkou k tanci spěj!

Všecky:

Kruž se v roji šeptmý rej.

(Blýskavice vzrůstá. V dále temné hřímání.)

Routička

(stane náhle ve dveřích, dívajíc se na ně s rukama za hlavou
měsíc ji osvětlí):

Hola, ženky!

Prvá ženka:

Slyšte! Hlas.

Druhá ženka:

Ej, má sukně vejpůl zas.
Jdeš, pahýle, ty's mne hmat.

Routička:

Hola, ženky!

Třetí ženka:

Oh, můj šat!
Tu i tam se chyť a leť
korunky běl, hávu šed'.

Routička

(spolu v tanci):

Vezměte mne v tanec, hej!
Kruž se v roji šeptmý rej!
Stříbrnuško moje, hled'
jaké šaty mám já teď.
Stříbrnatých nitek pych

zapředla mi kmotra v nich.
Smědoušku ty, pozoruj
smědých údů půvab můj,
ty, zlatoušku, pozor zas
na můj zlatý čarovlas:
výš jím švihnu — učiň tak —
vypadá jak rudý mrak.
Přes tvář-li mně dolů slít,
proud je zlata jeden třpyt.

Všecky:

Družka s družkou k tanci spěj!
kruž se v roji šeptmý rej!

Routička:

Do tůně spad tady zvon,
rcete, kde as leží on?

Všecky:

Družka s družkou k tanci spěj!
Kruž se v roji šeptmý rej.
Pomněnka a laskavec
nezdrží nás v tanci přec.

Skřet

(přiskáče. Hrom se hlasněji ozývá. Za následující řeči třesk
a lijavec):

Pomněnku i laskavec

zdupu v půdu, jistá věc:
stříkne bláto v šustu trav.
Ženko, hej, to můj je mrav.
Hahoj, herež, hejsa, hejk! —
Do ovsiska prská bejk,
jalovička nemá zbraň,
zvedá krk a bučí naň.
Kobyle sed v hnědý chlup
mušák s mouchou do zásnub,
komárů roj v lásky kvas
slít se koni nad ocas.
Pohůnku hej, čehý, hot,
děvka-li ti přišla vhod?
Čpí hnůj v stáji rozehřát,
do měkka to bude pád.
Hola, hejsa, juché, huš,
konec šeptům, konec už,
konec dřepět pod ledem,
život vstává, v ruch se hnem.
Kočka mňouká, mňouká kot.
Jestřáb, slavík, vrabčí rod,
zajíc, jelen, slípka, kur,
labuť, křepelice, tur,
čáp i jeřáb, skřivan, šnek,
chrobák, mol i motýlek.
žába, hlísta, mlok i veš
v život jdou a v lásku též.

(Popadne jednu ženku a pádí s ní do lesa. Ostatní ženy se rozprchnou. Routička zůstane státi samotna, zamýšlena uprostřed palouku. Bouře s hromem a deštěm přeletí.)

Vodník

(vynoří se přes lub studnice):

Brekekekeks —! Brekekekeks —! Hej, ty!
Co tu tak stojíš?

Routička:

Ach, můj hastrmánku,
tolik jsem smutna — tolik smutna jsem!

Vodník

(šelmovsky):

Brekekekeks! No, na které pak oko?

Routička

(rozveselena):

Na levé oko. Což mi nechceš věřit?

Vodník:

I jo, ba jo.

Routička

(dotýkajíc se prstem levého oka):

Hleď, copak je to tu?!

Vodník:

Co chceš tím říci?

Routička:

Hleď, co mám v oku!

Vodník:

Copak máš v oku? Ukaž, kouknu se!

Routička:

Krůpějka vřelá dopadla mi na ně.

Vodník:

Aj, aj, snad s nebe? Honem, ukaž přec!

Routička

(ukazujíc mu slzu na prstíku):

Malinká, čistá, vřelá krůpějka.

Hle, podívej se!

Vodník:

Hrome! Krásná věc!

Chceš, vezmu ji a pěkně upravím
ji do škebličky s leskem měňavým.

Routička:

Zde ji máš, na lub studny ti ji dám.

A co to je?

Vodník:

Nu věru dýmant sám!

Když na něj patříš, všecek světa žal
i s jeho štěstím jak by se v něm vzňal.
A zvou ho slzou.

Routička:

Slzou! Jak se zdá,
toť slza, již jsem vyplakala já.
Co slzy jsou, tak tedy vím to již —
Povídej něco!

Vodník:

Dítě, pojď mi blíž!

Routička:

Ach ne, tak též to půjde zpozdálí!
Máš u studny lub slizký, zmokvalý,
pln pavouků a stonoh každý kus!
Mám z tebe se vším tím já jenom hnus.

Vodník:

Brekekekeks! To je mi líto zas.

Routička:

Již opět krůpějka.

Vodník:

Je deště čas!
S hor Perun blýská, v bradě blýskání
mu hrá jak dětských očí mhourání

par chumly rozjiskřujíc v průvanu
svým fialovým svitem. Havranů
dav, viditelný v blysku, mrakavou
mu v průvod vírem víří nad hlavou!
Vod strží bije mokrých křídel ráz.
Slyš, dítě, Zem jak srká žíznivá,
jak těší se strom, tráva, muška, plaz
zásvitu tomu, vnov jenž zjiskřívá.
Krakrak! (Blesk.) V údolí! Mistře, ty to znáš,
si velkonoční ohně rozžiháš:
mlat plane. Světlo dvanáct tisíc mil.
Věž kolísá, zvon z ložiska se zryl.
Plam vyrazil...

Routička:

Slyš přece, mlč už, hej!
Co věděti chci, to mi povídej!

Vodník:

Brekekekeks! Malounký vrabčik, nic:
co ten chce? Hlad' ho, štípne tebe v líc.
Což je to způsob? Dělej, co jen chceš,
políček posléz za to dostaneš.
A nemám pravdu? Co chceš vědět, nuž?
Zas huba na to!

Routička:

Nic. Dej pokoj už!

Vodník:

Nic nechceš vědět?

Routička:

Ne.

Vodník

(prošky):

... jen slůvko rci!

Routička:

Pryč od vás všech, pryč od vás nyní chci.

(Zahledí se s očima plnýma slz do dále.)

Vodník

(bolestně, důtklivě):

Co jsem ti udělal? A kam chceš jít?
Snad ne naposled dolů mezi lid?
Já varuji tě! Člověk, musím říci,
je věc, s níž od dávna nemáme nic:
jest — není z toho světa, ubohý,
půl sem, půl — kam? Ech, kdo to ví!
Půl bratr náš, rod stejný s námi ryzí,
však zpola ztracen už a zcela cizí.
Každému běda, kdo se z volných hor
chce ve proklatý sdružit lidský sbor,
jenž, v zárodku sláb, ještě zmámený

své v samém jádře ničí kořeny
a tak chor naskrz razí dohora
klí nuzácké jak v díře brambora.
Roztoužen světlu náruč šine vstříc
a slunce, svojí matky, nezná víc.
Snět chorou snadno sfoukne jara van,
však čerstvý stvol jím v chládku celován.
No tak, už netlač do jejich se řad,
tím žernov těžký na šíj by ti pad.
Tam šedá mha by tebe ovála.
Tam plakala bys, kde ses smávala.
Spoutána v staré knize budeš spát,
a prokleje tě, jak je, slunce — máť

Routička:

Babička říká, že jsi moudrý muž,
tak na strumně své popatř už:
zde ať je sebe menší horský proud,
v kraj lidský chce a musí odplynout.

Vodník:

Krakrak, brekekekeks, ne ale ty!
Slyš, co ti dím, já zkušen, staletý:
nech ony děvky lidské po svých jít,
prát lidem prádlo, v jejich mlýnech mlít,
kapustu se zelím zalívat včas,
všelicos chlamstat, brr, jde po mně mráz.

(Vřele a dobývavě)

Však, princko Routičko, má milená,
choť králova máš býti zvolená.
Já korunu z křišťálů zelených mám,
tu ve zlatém sále ti na hlavu dám:
strop, stěny modravé kameny,
skříň i stůl koral je červený...

Routička:

Sám safír byť si byl tvůj diadém,
nechť dcerky tvé pýší se samy v něm.
Své zlatisté vlasy, ty cením já výš,
ty korunou mojí, těch netlačí tíž.
Byť skříň i stůl z koralů, ze zlata sál,
zač u ryb a u mloků život by stál?
Za krákraku v bahně, kde ropuch sbor,
v tvé studni, kde v puchu a ztuchu čpí mor!

(Odchází.)

Vodník:

Kam jdeš?

Routička

(lhostejně, cize):

Co je ti po tom?

Vodník

(bolestně):

Ó, moc, moc,

brekekekeks.

Routička:

Kam se mi chce, tam jdu.

Vodník:

A kam se ti chce jít?

Routička:

Sem i onam.

Vodník:

Co, sem i onam?

Routička

(rozpřáhne náruč):

a to — v lidský kraj.

(Spěšně zmizí v lese.)

Vodník

(nejvýš uděšen):

Krakrak!

(Lkavě):

Krakrak!

(Tišeji):

Krakrak!

(Hlavou třesa):

Brekekekeks!

(Konec prvního dějství.)

DRUHÉ DĚJSTVÍ.

Dům zvonaře Jindry. Starosvětská jizba. Polovici zadní stěny zaujímá hluboký výklenek, v němž upraven otevřený krb s komínem. Nad nezapáleným uhlím visí měděný kotel. Druhá polovice stěny, vpřed posunutá, má okno s tabulkami olovem zalitými: pod ním stojí lože. V každé z postranních stěn dveře: levé vedou k dílně, pravé do předsíně.

Vpravo v popředí stůl se stolicemi. Na něm: džbán s mlékem, hrníčky a bochník chleba. Blíže stolu umyvadlo. Obrazy od Adama Krafta, Petra Vischera atd. zdobí místnost, vyniká řezba Ukřižovaného z malovaného dřeva. Oba synkové Jindrovi, pěti-a sedmiletý, sedí svátečně oděni za stolem u hrnečků s mlékem. Paní Magda, rovněž svátečně oblečená, přichází zprava do jizby, v ruce kytičku petrklíčů.

Je časné jitro. Světla přibývá.

Paní Magda:

Hle, děti! Co to mám! hned za zahrádkou

jsem našla tím úhor posetý.
Tak můžeme se v otcův slavný den
tím jak se právem sluší okrášlit.

První hošík:

Mně...

Druhý hošík:

Kytku mně.

Paní Magda:

Dám každému pět kvítek,
z nichž jedinké už, jak as dobře víte,
nebíčko odmyká. Teď jezte jen
a mléko vypijte, pak půjdeme.

Sousedka

(u okna):

Už vzhůru, paní sousedko?

Paní Magda:

I arci!

Po celou noc jsem oka nezamhouřila,
však z trudů nebylo to nespaní,
a proto čilá jsem a vyspaná
jak svišť. Dnes bude myslím pěkný den.

Sousedka:

No tak, tak.

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Potopený zvon**

Stránky: **59, 60**

Paní Magda:

Půjďte s námi, že?
Nu pojd'te! Dobře se to půjde nám
dle míry těchto nožek maličkých,
na rychlou chůzi nebudete toužit;
ač já bych, doznávám to, sousedko,
radš letěla, než pěšky brala se:
tak nedočkavost šťastná pudí mne.

Sousedka:

Váš muž se tedy v noci nevrátil?

Paní Magda:

Co vás to napadá? Dost budu ráda,
zvon ve krov svůj bude-li upevněn,
když půjdou dneska lidé do kostela.
Nebylo kdy a nutno pospíšit
a nešetřit se. Hodinku-li jen
můj mistr Jindra našel zdřímnout si
a v lesní trávě leže na chvíli
přimhouřit oči jenom, mám já proč
děkovat Pánu za to. Ale což:
čím větší práce, tím je větší mzda.
Je k nevíře, jak čistě, nábožně
a čarovně zní tento nový zvon!
Dejte si pozor, až dnes ponejprv

hlas jeho zazní. Jest jak modlitba,
jak píseň andělů, slast, útěcha.

Sousedka:

No tak, no tak. Co ale divno mi:
vy víte, mistrová, lze viděti
z mých dveří dobře horský kostelík.
Prý bílý prapor na něm zavlát měl,
jakmile zvon by visel na věži.
A po praporu nikde ani stopy.

Paní Magda:

Jen bystře koukněte, on bude tam.

Sousedka:

Ba není, ne.

Paní Magda:

Nu, byť i tomu tak,
nic neznamená. Třeba vědět jen
jak já, co také dílo práce dá,
co mistr takový se napřemýšlí,
dnem nocí namoří, pak byste se
teď nedivila, v chvílce určené
netkví-li v krovu hřebík poslední.
Snad nyní už je vidět bílý prapor.

Sousedka:

To nemyslím. Řeč běží celou vsí,

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Potopený zvon**

Stránky: **61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120**

že nahoře vše není, jak se patří.
Prý zlověstná se zběhla znamení.
Poklasných Matěj ženu nahatou
vám viděl na kanci jet obilím.
Popadl kámen, hodil po zjevu,
a ruka hned mu uschla po sám kotník.
Zlí duchové prý v horách rozhněvání
jsou pro ten nový zvon a zle se katí.
To je mi divno, že to nevíte.
Fojt s mnoha lidmi už tam odebral se.
A povídá se...

Paní Magda:

Nu, co? Fojt tam šel?
Pro rány boží!

Sousedka:

Nikdo neřek nic.
Zpráv jistých není. Žádný důvod k trudu.
Jen klidna buďte, prosím, neděste se.
Zvěst o neštěstí nedošla sem žádná.
Jen vůz prý se zvonem se jaksi zlomil,
a zvonu prý se pouze cosi stalo.
Co, nikdo neví.

Paní Magda:

Není-li to víc —
nu, zvon sem, zvon tam! — mistr když je zdráv:

té kytky ani s ňader nesejmu.
Však nelze-li nic vědět jistého,
ty děti vemte k sobě...

(Vysadí obě rychle oknem.)

Prosím vás.

Sousedka:

I arci, arci, vezmu si je k nám.

Paní Magda:

Tak, prosím vás, jen vezměte je domů,
já spěchat musím, spěchat ze všech sil,
chci vidět, pomoci, se přesvědčit!

Já musím

(vyběhne ven).

tam být, kde je mistr můj.

Sousedka odejde od okna. Slyšeti hukot lidských hlasů,
pak zazní hlasitý, pronikavý výkřik: Magdin hlas.
Vstupuje farář kvapně, vzdychá a utírá si oči. Rozhlíží se
pátravě kolem, a zrak mu padne rychle na lůžko. Pospíchá
ven a ve dveřích setká se s nosítky, na nichž leží Jindra;
kantor a lazebník ho nesou. Nastlali mu zelených větví.
Paní Magda za nimi, obraz hluboké sklíčenosti, ztrnulá,
téměř beze smyslu. Jeden z mužů a jedna z žen ji podporují.
Lid tlačí se za nimi do jizby. Jindra jest uložen na lože.

• *Farář*

(k Magdě):

Vzmužte se, paní, v Bohu vzmužte se!
když jsme ho brali, byl už jako mrtvý,
však cestou potom k sobě přišel zas,
a lékař, jenž ho viděl, ujistil,
že možná doufat.

Paní Magda

(zhluboka vychroptí):

Doufat, milý bože!
Jen chvilka tomu, tak jsem byla šťastna!
Co se mnou jest? Co událo se zde?
A kde jsou děti?

Farář:

V bohu vzmužte se!
Jen trpělivost, paní, s pokorou!
Vždyť, nouze kde je nejvyšší, přec víte,
tam pomoc boží bývá nejbližší.
Když ale On v své radě usoudil
zde dočasného uzdravení nepopřáti,
pak jedno k útěše vám stačit může:
váš manžel věčné radosti jde vstříc.

Paní Magda:

Co mluvíte mi, pane faráři,

zde o útěše? Což jí potřebí?
On bude zdrav, být musí!

Farář:

Doufáme
i my. A ne-li, staň se vůle boží.
Tak nebo tak: náš mistr vítězí.
On v službách Nejvyššího zvon svůj ulil.
On v službách Nejvyššího do hor vstoupil,
kde temné moci nezlomeny vládnou
a v slujích, srážech Bohu vzdorují.
On v službách Nejvyššího taktéž padl:
to v boji proti lestným pekelníkům,
již strachem před posláním radostným
mistrova zvonu v pekla druž se sešli
a to mu spískali. Bůh potrestá je.

Lazebník:

Zde na blízku je žena přemoudrá,
jež léčí modlitbou, jak činili
kdys apoštolé Páně.

Farář:

Pátrejte,
kde jest, a nalezše ji přiveďte.

Paní Magda:

Co se mu stalo? Proč zde čumíte?

Ach, pryč! To bezbožná je zvědavost.
A pohledy se nedotýkejte ho! —
Rouchem ho přistřete! — Vždyť vraždí ho
neb špiní nanejvýš. Tak, jděte už!
To na kejklíře běžte s čuměním.
Co se mu stalo? Což jste němí snad?

Kantor:

Je těžko zbádat, jak to sběhlo se.
Snad zvon chtěl zadržet, když dolů lít —?
Než tolik jisto: viděti tu hloubku,
kde pád se udál, klekli byste nyní
a Boha chválili. Vždyť zázrakem
živ zůstal mistr, čirým zázrakem.

Jindra

(slabě):

Vody mně dejte kapku!

Paní Magda

(bleskurychle vyjede):

Hybaj pryč!

Farář:

Nu jděte, lidičky, zde nutný klid!

(Lidé odejdou.)

A bude-li mne třeba, milá paní,
však víte, kde mne hledat.

Lazebník:

A mne též.

Kantor:

Já myslím, abych zůstal.

Paní Magda:

Ne, ne, nikdo!

Jindra:

Vody mně kapku dej!

(Farář, kantor a lazebník chvilku se tiše domlouvajíce odejdou,
krčíce rameny a potřásajíce hlavami.)

Paní Magda

(spěchajíc s vodou k Jindrovi):

Bdíš, Jindro můj?

Jindra:

Mám žízeň. Vodu sem. Což neslyšíš?

Paní Magda

(bezděčně):

Jen trpělivost!

Jindra:

Trpělivost, Magdo —
té naučím se záhy dost. Jen chvilku
mít můžeš strpení.

(Pije.)

Dík za to, Magdo.

Paní Magda:

Ach, Jindro můj, tak nemluv. Úzko mi,
když takto mluvíš.

Jindra

(s horečnatým důrazem):

Nesmí ti být úzko,
ty musíš žít, žít beze mne.

Paní Magda:

Nemohu... nechci žít bez tebe.

Jindra:

Je dětinská tvá bolest. Nemuč mne!
A nehodná jest, poněvadž jsi matkou:
to slovo pochop zcela a se vzmuž!

Paní Magda:

Jen zlý a tvrdý na mne nebuď teď.

Jindra

(v muce):

Zlým jmenuješ a tvrdým, co je pravda?
V postýlce leží, co ti náleží.
Tam leží štěstí tvé, tvůj život, starost,
tvé všechno dlí v těch bílých plenách,
a nebýt tomu tak, je všechno zmar.

Paní Magda

(vrhne se přes něho):

Tak Bůh mi pomoz! Miluji tě víc
než naše děti, nežli sebe, všecko.

Jindra:

Nuž běda vám, vy záhy osiřalí!
A třikrát běda mně, jenž odsouzen
jsem chléb a mléko od ústek vám ukrást;
však cítím, na jazyku se mi v jed
to změní. Dobře tak. Žij blaze už!
Buď poručeno tomu, čím jsme všichni.
Tak mnohému byl hluboký stín noci
jen světlem žádoucím: nuž buď i mně!

(Měkce:)

Podej mi ruku! Dost jsem ztropil zlého
ti slovem i skutkem; zranil jsem tvou lásku
tolikrát: odpusť mi teď, Magdo!
Nechtěl jsem to, vždy však jsem musil znova.
Nevím, kdo nutkal mne žal způsobit
tobě i sobě — ale byl to kdos.
Odpusť mi, Magdo!

Paní Magda:

Co mám odpouštět?
Máš-li mne rád, tož, Jindro, nemluv tak,

neb slzy zalejí mne. Radš mi laj.
Viš, čím jsi mi.

Jindra

(v muce):

To věru nevím, ne.

Paní Magda:

Ty's vzal mne, zvedl, člověkem mne stvořil.
V chudobě ducha, v nouzi žila jsem
jak pod šedivou na dešť oblohou;
ty's vábil, rval mne, nesl k radosti;
víc nikdy necítla jsem tvou lásku,
než když's mi čelo drsným trhnutím
z tmy do jasnosti náhle obrátil.
A nyní mám ti odpustit? To všecko,
zač povinna jsem tobě celým žitím!

Jindra:

Divně se chumlí příze duší lidských.

Paní Magda

(hladíc mu vlasy, měkce):

Bylo-li to či ono tobě vhod,
a doma-li neb v dílně chvílku jsem ti
zkrátila, milá tvému oku jsouc...
jen považ, Jindro: já, jež nevím, co
bych z celé duše tobě byla dala,
nic neměla jsem, než to v podar tobě.

Jindra

(nepokojně):

Já zemru. Dobrá. Bůh vše dobře řídí,
neb živ jsa, Magdo... ke mně nachyl se:
líp oběma nám bude, jestli zemru.
Ty myslíš: když jsi kvetla a mně kvetla,
že k tomu kvetení já vzbudil tě.
To klam. Čin věčného to divotvorce,
jenž z jitra v lese jarem rozkvetlém
sto tisíc miliónů kvítečků
mrazivou zimní bouří zbičuje —
Líp oběma nám bude, jestli umru.
Hleď, zestárl jsem, prohnul, špatný kadlub.
A proto netruchlím, že onen zvonář,
jenž stvořil mne, teď pryč mne odmetá;
a když mne za mým vlastním špatným dílem
tak mocně nyní srazil ve propast,
dík za to, dík! Mé dílo bylo špatné:
zvon onen, Magdo, který dolů spad,
ten pro výšinu nebyl — nebyl stvořen,
by ozvěnu tam v horách probudil.

Paní Magda:

Zbla nechápu já z této řeči tvé.
Takové dílo, slavné, bez vady,
bez kazu v kovu, zvuku ryzího —?
„zvon mistrův jak andělské kůry zpívá“:

tak lidé práli jak jedněmi ústy,
když mezi stromy venku vyvěšen
svým slavným hlasem zazněl ponejprv . . .

Jindra

(horečnatě):

V údolí zvučí; ne však na horách!

Paní Magda:

To není pravda. Kdybys byl jak já
faráře slyšel, an řek kostelníku:
„jak nádherně znít bude v horách...“

Jindra:

V údolí zvučí, ne však na horách:
to jistě vím. Než farář neví to. —
Ó, umru rád, chci tomu, dítě!
Neb hle: zdráv býti — co tím jmenují —
a z bídy ranhojičem vyspraven,
uzrálý pro špitál, či vím já proč,
to znamenalo by: mně nápoj žití —
byl někdy hořký, někdy sladký byl,
však vezdy silný přec, jak jsem jej pil —
to znamenalo by jej v břечku změnit,
prořidlou, zvětralou a zkyslou v chlad.
Ať pije si ji, komu břечka chutná.
Mně zdaleka ten vývar odporným.

Mlč! Tiše poslyš dál: I kdybys mi
přivedla lékaře, v nějž důvěříš,
jenž v starou radost znova by mne uved,
k bývalé práci znova jaře upial —
i potom, Magdo, ještě konec se mnou.

Paní Magda:

Rci mi jen, muži, pro Kristovy rány,
jak tohle přišlo na tě? Muž jak ty,
vším nadaný a dary nebeskými
zasypán, veleben a milován,
umění svého mistr! Jistě zvonů sto
již natvořil's v činnosti bezoddeché:
ty pějí o tvé slávě ze sta věží;
ty lejí krásu hluboké tvé duše
jak poháry zde lady, pádoly:
v purpury večera a ve zlata
božího jitra ty se směšuješ.
Ty boháči, jenž tolik na rozdej
máš, boží hlase ty! — jenž blaho dárce
a zas jen blaho dárce pořád lokal's,
kdy muka žebráků nám byla chlebem —:
ty s nevděkem zříš na svou práci teď?
Nuž, Jindro, jak mne můžeš hnáti v život,
jenž hnusem plní tě? Čím jest mi on?
Čím být mi může, když ty sám jej
jak halíř falešný pryč odmetáváš?

Jindra:

Mne křivě nechápej! — Teď zazněla's mi
hluboce, čistě sama, jako žádný
z těch zvonů, co jsem stvořil jich. — Dík za to!
Však měla bys... mne chápat musíš, Magdo!
Nuž znova: nezdar stih mé dílo vposled.
Se srdcem stísněným jsem vzadu šel,
když oni s „hý“ a „čehý“ klejíce
zvon vlekli kupředu. Nu, a on pad.
Pad dolů na sto sáhů v hlubinu,
spí v horském jezeře. Tam odpočívá
plod poslední mé síly, umění.
Můj celý život, jak jsem prožil jej,
lepšího nevydal a nemoh ani:
za špatným dílem jsem jej zahodil.
Teď odpočívá v jezeře, a já
zde nuzný zbytek jeho bědně vleku.
Žal nemám ze ztráty a přece zas
jí želím; jedno pravdou zůstává:
jak zvon tak život se mi nevrátí již.
A kdybych k tomu upial všecku touhu
pohřbené tóny opět uslyšeti —
ó, běda, život takto pojatý
nic nebyl by než trýzeň s lítostí,
než tma a šílenství, klam, žluč a ocet.
Než tak ho nepojímám! Služba nížin
už neláká mne, jejich mír a klid

jak druhdy neztiší mé krve val.
Vše, co jest ve mně, od té, co jsem stál tam,
chce do hor zpět v jas z moře chmur se bráti
a díla tvořit ze síly těch výšin!
A že to nemohu, tak mdlý, jak jsem,
a že bych opět, v mukách chtěje výš,
jen padnout musil, raději ať umru.
Zmládnout bych musil maje dále žíti.
Z bájného čarokvětu horského...
z druhého květu plod bych musil vyhnat.
Musil bych v srdci zdravou sílu cítit
a v rukou mízu a železo v žilách,
k novému vzmachu, dílu velkému
chut šíleného vítězství.

Pani Magda:

Ó, Jindro!

Můj Jindro! Vědět, kde jest, po čem prahneš:
ta studnice, jíž voda zmlazuje —
do krve za ní nohy zdrala bych.
Byť ve zdroji bych i svou našla smrt —:
jen když by zdroj ten mladost dal tvým rtům .

Jindra

(v mukách horečného blouznění):

Má drahá, nejdražší! — Ne, nechci to.
Svůj nápoj nech si. V zdroji krev je, krev.

Já nechci! — nech mne, jdi — a — nech mne
zemřít.

(Omdlí.)

Farář

(přichází opět):

Nu, jak je, paní mistrová?

Paní Magda:

Ach zle!

Hrozně zle. Vnitř a v hlubině je chor.
A nepochopitelný bol ho jakýs kruší!
Už nevím, čeho bát se a v co doufat

(Přehodí si kvapně šátek.)

O divotvorné ženě řek jste cos.

Farář:

Tak jest, a právě proto přicházím.
Přebývá... je to míle odtud as —
a zve se... jakpak honem? Za hranicí
v Jedlině, trvám... ba že v Jedlině,
a zve se...

Paní Magda:

Ježibaba?

Farář:

I ba ne! —

Zlou ženou tahle, s čertem ve spolčení,

ta musí zhynout. Už vše na nohou
a hotuje se trhnout na ďáblici.
Jdou s kamením a kyji, s pochodněmi
a zle jí zahrají. Jí kladeno
je právě za vinu to neštěstí,
co sběhlo se. Tu nemíním, tu ne,
leč zbožnou Hátu, vdovu po pastýři,
jenž prastarý jí recept zůstavil,
prý — jak mne mnoho lidí ujistilo —
zázračné moci. Chcete pro ni jít?

Paní Magda:

Ach ano, velebnosti.

Farář:

A to hned?

Routička

(v úboru služky, s košíkem jahod).

Paní Magda:

Copak chceš, milé dítě, a kdo jsi?

Farář:

I to je Hanka z Borku ze samoty.
Té neptejte se, neboť něma jest.
Jahod vám nese. Jinak dobrý tvor.

Pani Magda:

Nu, pojd' sem, dítě! Co jsem chtěla říc'?
Hled', zde je nemocný, když vzbudí se,
hned k ruce buď! Nu rozumíš, co pravím?
Tak Háta tedy? To jest její jméno?
Přec daleko k ní, a já nesmím pryč.
Jen na okamžik. Skočím k sousedce,
snad šla by za mne. Hned jsem zase zpět,
a jak jsem řekla... Bože, co já zkouším!

(Odejde.)

Farář:

Postůj zde chvílečku, ba ještě líp,
když sedneš si. Buď vtipna, k užitku
tak dlouho, dokud bude třeba tě.
Vykonáš dobrý skutek, a sám Pánbůh
ti odplatí. Nu, změnila's se hodně,
co jsem tě neviděl. Jen drž se, drž
a zůstaň pannou zbožnou, jakou jsi,
tak velkou krásou Bohem obdařena.
Ne, vpravdě, holka, když tak na tě hledím,
jsi to a nejsi. Jako princezna
z pohádky vypadáš — nu na mou milou,
kdo by to řekl! — Čelo jemu chlad!
Rozumíš! Jenjen hoří! (K Jindrovi.) Bůh tě pozdrav!

(Odejde.)

Routička

(dosud skromná a pokorná, náhle se změní v opak, čile kutivá):

Pod popelem jiskro v žeh
vzbuchni v nový žití dech!
Rudý vichře, proraz v šeř,
pohanská jsem jak ty dceř.
Vare, vare, zpívej!

(Oheň v krbu zaplane.)

Kotel hnul se, blyskla spěž,
puklice, ty těžce lež!
Jícho v klokot, vař se, vař,
v plamenu se dobře zdař!
Vare, vare, zpívej!

(Při tom nadzvedne víko z mēděnce a zkouší jeho obsah.)

Čarokvěty máje, dnes
sypu já vás v tuto směs,
by var sladký, silný byl.
Kdo pít bude, aby žil.
Vare, vare, zpívej!

Řip naškrabu teď, vody přinesu.
Džber prázdný jest. — Však okno otevru
dřív. Pěkně je. Než zítra bude vát:
mrak dlouhý jako ryba obrovská
na horách leží; zítra pukne mrak,
a diví duchové šumíce sjedou
níž jedlím, srázem v lidská údolí.

Kuku! Kuku! i zde zní kukačka,
a vlaštovky se vzduchem míhají,
jímž den se dere se svým jasným světlem.

(Jindra otevře oči a hledí upřeně na Routičku.)

Řip naškrabu teď, pak přinesu vody.
Jsem nyní služkou a co dělat mám —
a ty, ohýnku, konej pěkně svou!

Jindra

(v bezměrném údivu):

Kdo... rci, kdo jsi?

Routička

(rychle, čile, prostoduše):

Já? Jsem Routička.

Jindra:

Routička? Toho jména neznám sic,
než tebe jsem už kdesi jednou viděl.
Jen kde to bylo?

Routička:

Hore, na horách.

Jindra:

Ba pravda. Ba. Kde v horečce jsem ležel.
Tam snil jsem o tobě — a teď sním opět.
Sny někdy divné spletou se. Nu tak —
zde je můj dům, a na mém ohništi

plá oheň tu; já v loži k smrti chor;
a tamhle okno; venku vlaštovice
poletá; v sadě slavíků sbor zpívá;
pach bezu vane sem a jasmínu;
to všechno cítím, vidím dopodrobna;
hle! v tkáni pokrývky, již přikryt jsem,
zřím každou nitku... každý uzlíček —
a přece sním.

Routička:

Že sníš? — Nu, pročpak asi?

Jindra

(v extasi):

Nu, protože sním.

Routička:

Jsi tím sobě tak jist?

Jindra:

Jsem. Ne. Jsem. Ne. — Co mluvíme? Nevzbuzen!
Zda jsem tím jist? To ty se tážeš mne.
Ať tomu, jak chce, sen anebo život:
to je s t. Já zřím to, cítím: tys, ty žiješ!
Buď ve mně, nebo vně... ty předrahá!
Výplode vlastní duše mé mně k vůli —
vždy stejně rád tě mám! jen zůstaň, zůstaň!

Routička:

Jak dlouho budeš chtít

Jindra:

Já přece sním.

Routička:

Dej pozor: zvednu tuhle nožku svou.
Zříš rudý podpatek? Že ano? Nuž:
zde oříšek mám; popadnu ho pěkně:
tak mezi paleček a ukazovák.
Dám pod podpatek. Prask! je rozdrcen.
Což je to sen?

Jindra:

Ví milý bůh to sám.

Routička:

Nuž dále pozoruj! Teď k tobě jdu
a sedám na pelest — už sedím, hle —
a s chutí jádérko své sobě slupnu...
Netísni tě to?

Jindra:

Nikoli. Než pověz,
zkad pocházíš, a kdo tě posílá?
co hledáš u mne, který zlomen,
muk hromádka, své dráhy konec brzký
již okamžiky měřím —

Routička:

Líbíš se mi.

Zkad pocházím, neumím pověděti,
ni to, kam jdu. Mne lesní stařena
nalezla na mechu a mezi listím,
a laň mne potom odkojila.
Můj domov v lesích, horách, slatinách.
Ve větru, který fučí, šumí, vyje,
kňučí a skučí jako divá kočka,
se točím ráda víříc ve vzduchu.
Tu směji se a plesám, až zní les,
a skřet a víla, vodník s hejkalem
pukají smíchy. A jsem zlá, och zlá,
a škrábu, kousám zle, jsouc rozhněvána;
a kdo mne podráždí, ať dá si pozor!
Jsouc na pokoji, nic však nejsem lepší,
dle vrtochu jsem dobrá nebo zlá,
hned tak, hned onak, jak mne napadne.
Tebe však ráda mám a nepoškrábu.
Když chceš, zde zůstanu. Než bude líp,
když se mnou půjdeš ke mně do hor vzhůru.
Tam uvidíš, jak vzorně obsloužím tě.
Démanty ukážu ti, karbunkule
kde v přetajemných leží úkrytech,
topasy, smaragdy i ametysty —
vše udělám, co jen mi rozkážeš.
Ač nezkrotná jsem, vzdorná, lenivá
a neposlušná, lstná, nač pomyslíš —
vše konat budu z očí ti to čtouc,

a dřív než řekneš, už ti přikývnu.
Stařena lesní říká...

Jindra:

Milé dítě:
řci, kdo to je ta lesní stařena?

Routička:

Lesní stařena?

Jindra:

Ano!

Routička:

Což jí neznáš?

Jindra:

Jsem člověk, slepý tvor.

Routička:

Však prohlídneš.
Moc takou mám, že zlíbám-li cí oči,
hned v širý prostor nebes otevrou se.

Jindra:

Tak učiň to.

Routička:

Podržíš tiše?

Jindra:

Zkus to.

Routička

(líbá ho na oči):

Vy oči, otevřte se!

Jindra:

Dítě mé,

v poslední hodině mi seslané!
větévko květná, kterou boží dlaň
mně z dalekého jara odlomila, —
v svobodě zrozená ty! Být já tím,
čím druhdy, ranně vyšed v prvý den:
jak jásavě bych k hrudi své tě přitisk.
Ó, byl jsem slep, teď světla plný jsem
a v tuše pochopuji ten tvůj svět.
Ba cítím víc a víc, jak opájím se
tebou, ty tvore záhadný, že vidím.

Routička:

Aj, tedy na mne patř, jak jenom chceš.

Jindra:

Jak skvostný zlatý vlas máš v nádheře!
Och, s tebou, sne mých snů všech znejmilejší,
loď Charonova v koráb královský
se změní, vesly z purpuru v běh slavný
jenž k slunci v jitře spěje na východ.

Van cítíš západní? Jak tiše vzrůstá?
jak stírá s modrých vlnek kolébavých
jižního moře pěnu bělostnou —
nás kropě sprchou chladných dýmantů?
Nu, cítíš to? Že v zlatě, hedvábu
my dlíce odměřujem dálavu
se šťastnou důvěrou, jež dělí nás:
od čeho, víš — neb znáš zelený ostrov,
břiz těžké záclony, jež do koupele
se hrnou modrotřpytných hlubin vodních.
Ty slyšíš jásot jarních pěvců zníti,
již čekají nás...

Routička:

Ano, slyším jej!

Jindra

(klesle):

Jsem tedy přichystán. A když se vzbudím,
kdos řekne ke mně: nuže, se mnou pojd'.
Pak zhasne světlo. Vnitř zde bude chlad,
vidoucí zemře jako ten, kdo slep.
Však zřel jsem tě — a...

Routička

(obřadně):

Zdřimni, mistře, dím,
až se vzbudíš, budeš mým.

Přání tvého silné chtění
dokoná tvé uzdravení.

(Zaměstnává se u krbu hovoříc při tom):

Zakleté poklady ke světlu chtí,
tam dole v hlubinách nesvítí.
Nadarmo psů zní ohnivých štěk,
skučíte uhnou, přijde-li rek.
Ale my rády do služeb jdem,
neb kdo nás zvolil, nám vladařem.

(S gesty k Jindrovi):

Ráz, dva, tři: jsi nový muž,
v obnově té volný už.

Jindra:

Co se mnou sběhlo se? Z jakého snu
to procitám? A oknem otevřeným
jaké to slunce plá, mou zlatíc ruku?
Ó, vánku jitřní! Nuž, tvá vůle je-li,
ó, nebe, onen vznět, jenž hárá ve mně,
ta žhavá touha, jež mi plní hrud':
to tvůj-li pokyn, známka tvojí vůle —
tož chtěl bych, jednou povstanu-li opět,
přec znova ještě do života vkročit
a ještě jednou ždát, se snažit, prahnout —
a tvořit, tvořit.

Paní Magda

(vstoupí):

Jindra:

Magdo, ty jsi tu?

Paní Magda:

Již probudil se?

Jindra:

Magdo, ty jsi tu?

Paní Magda

(v radostných předtuchách):

Jak je ti?

Jindra

(přesvědčivě):

Dobře, dobře, budu žít.

Cítím to: budu žít. Ba cítím, budu.

Paní Magda

(v bezmezné radosti):

On žije, žije —! Drahý! Jindro! Jindro!

(Routička stojí stranou, oči jí svítí.)

(Konec druhého dějství.)

TŘETÍ DĚJSTVÍ.

Opuštěná skelná huť v horách, opodál sněhové jámy. Vpravo z přirozené skály, tvořící jednu stěnu, stéká voda hliněnou rourou do přirozené kamenné stírky. Vlevo nebo při upravené zadní stěně: kovářská výheň s česnem a dmychacím měchem. Vlevo vzadu viděti otevřeným průchodem tvaru stodolních vrat pohorskou krajinu: temena, slatě, hlouběji jedlové lesiny, v nejbližším popředí strmý sráz.

Ve střeše huti otvor pro dým.

Vpravo: do špice sklenutý otvor ve skále.

Skřet, kterého bylo viděti již před hutí, jak vleče smrkový pařez na hranici tam navršenou, vystoupí váhaje a ohlíží se kolem.

Vodník

(vynoří se po prsa ze stírky):

Jen dál, brekekekeks!

Skřet:

To's ty?

Vodník:

Mne znáš.

Ten čoud a saze vem si satanáš.

Skřet:

Což, vylítli?

Vodník:

A kdo?

Skřet:

Nu, oni, víš!

Vodník:

Arci: zde vidět bys je musil již.

Skřet:

Potkal jsem Růžka...

Vodník:

Aj!

Skřet:

Měl sekyru.

Vodník:

Co prál?

Skřet:

Že krakruješ tu nadmíru.

Vodník:

Tak ať si, klacek, uši zasmolí.

Skřet:

A tuze žalostivě kvakáš prý.

Vodník:

Krk zakroutím mu!

Skřet:

Dobře, dobře tak.

Vodník:

Jemu i onomu —

Skřet

(směje se):

Proklatý brak!

K nám do hor cpe se, ryje, staví krov,
a kutí, škvaří, vaří, taví kov;

on Krakonoše s vodníkem si spřáh,
mně nic tobě nic, by káru táh.

Milenku z vil má nejhezčí, tu slup,
a našinec, ten musí sušit zub.

Ta květ mi skrádá, hnědé křemeny,
živici žlutou, drahé kameny.

Ta slouží mu, co může, v noc i den,
líbá ho, ale po nás prská jen.

Nic se mu nezpříká. Strom starý padá.
Zem otřásá se. Všecky sluje, lada
zní stále třeskem jeho kladiva,
a jeho výhně plamen červený
svit vrhá až v můj domov vzdálený.
Čert ví, co kutí pořád, protiva!

Vodník:

Brekekekeks, přec tenkrát měl's ho zbít,
už dávno v propadlině mohl hnít
celý pan zvonář i s tím zvonkem svým,
a moh-li zvon mi vrhcábničku dát,
teď za vrhcáby měl bych jeho hnát.

Skřet:

I hrome, já řku, to ti uvěřím.

Vodník:

Nic z toho, teď zde kutí zdráv a čil,
ráz kladiv projíždí mi do všech žil.

(Plačtivě):

Robí jí šperky, jehly, prstýnky,
šij celuje a ňadra, tvářinky!

Skřet:

Ať nejsem cap, což na rozum sis šláp!
Když po děcku si steskne starý chlap,

tu spustí fňukavou a naříká.
Však ona, já řku, nechce vodníka!
A když tě nechce, máš být chytrý hned:
jest moře hluboké a širý svět.
Zlap jinou a se vymiluj,
žij jako paša, pořád huj a huj:
a v konci potom klidně budeš stát,
když ti dva spěchem půjdou spolu spat.

Vodník:

Já zabiju ho...

Skřet:

Jest jím posedlá,

Vodník:

Chřtán prokousnu mu...

Skřet:

Přec nebude tvá!

Co můžeš dělat? Bába s nimi je,
a na tvůj křik se, já řku, vyplije.
Páreček zvláště chrání, jakýž div!
Doufáš-li v něco, doufej trpěliv.

Vodník:

Proklaté slovo.

Skřet:

Čas jde krokem svým —
Člověk je člověk. Omam prchne v dým.

Routička

(ještě neviditelná, blíží se zpívajíc):

Seděl brouček ve chládku,
bzum, bzum!
v černobílém kabátku,
bzum, bzum!

Routička

(vystoupí):

Aj, jaká návštěva! Nu, dobrý večer!
Propal mi zlato milý hastrmánek?
Nanosil pahýlí náš kozošlápek?
Hle, koukněte se, co já toho nesu,
co divných věcí krásných, všelijakých,
v skutečné píli nebť já robotím!
Zde horský křišťál, tuhle diamant,
zde prachu zlatého zas pytlík mám,
zde medu plást... Nu, byl to horký den!

Vodník:

Po horkých dnech jdou zase horké noci.

Routička:

Být může. Voda studená tvůj živel,
tak vnoř se do ní, by ses ochladil.

Skřet

(směje se pustě).

Vodník

(se mlčky ponoří a zmizí):

Routička:

Ten bude zlobit, až se dopálím.

Skřet

(směje se):

I hrome!

Routička:

Pod kolenem sklouz mi pásek
a řeže mne.

Skřet:

Chceš, já ho uvolním.

Routička:

Ty's mi ten pravý! — Šotku, slyšíš, jdi!
Puch přinášíš sem a též mnoho mušek,
jest kolem tebe vždy jich celý mrak.

Skřet:

Mám radš je, já řku, nežli motýlata,
jež s prachem křídel tebe obletují
a na rty se i do vlasu ti lípnou
a ňadra, boky v noci obklopují.

Routička

(směje se):

Nu vidíš, jen ty nech je být.

Skřet:

Víš co?

Dej mi to kolo vozní. Odkud je?

Routička:

To líp víš, nežli já, ty taškáři!

Skřet:

Vůz se zvonem kdybych byl neprolomil,
tvůj sokolík by v kleci neseďel.

Buď tedy vděčna mi. Dej mi ten brak.

Jej pryskyřičnou houžví ovinutý

a zapálený dolů poženu

s nejvyšších strmin, které naleznu.

To bude zábava.

Routička:

A po vsích ohně.

Skřet:

Obětní rudé ohně, rudý vichor!

Routička:

Nic z toho nebude. Hleď zmizet, šetku!

Skřet:

Máš tolik naspěch? Musím vskutku jít? —

Co dělá mistříček? No, pověz přec!

Routička:

Své dílo dělá.

Skřet:

Ňákou čistou věc!

V den bažení, — v noc líbání,
známe to zvonů slívání!
Dol k vrchu chce, vrch k dolu ždá,
v let arcidílo povstává:
půl zvířete a boha kus,
v čest zemi, ale nebi v hnus.
Pojď, vilko, v houští se mnou spěš,
co umí on, to umím též,
s ním větší cti se nedožiješ
a spasitele nepoviješ.

Routička:

Pobudo! Dechnu na tě — slep jsi v mih,
když dál ti bude v posměvačný smích
muž zvolený, jenž pout chce zbavit vás,
když nocí zvučí jeho kladiv ráz.
Ač nevíte to, kletby drsná pěst
vás drtí, mne i vše, co tady jest.
Zůstaň si! Ať's kdokoli, sláb tvůj vzruch:
v tom okolí zde vládne mistrův duch.

Skřet:

Ech, co mi po tom? Zdráv buď tvůj pan choť:

však v jeho dílnu vjedu jednou, toť!

(Se smíchem odejde.)

Routička

(po krátké pomlčce):

Já nevím, co je mi? Tak dusno, zle.

K sněžnému poli sběhnu si: tam sluj

je chladná. Vodou mraznou jako led

a zelenou, jež taje, zchladím se —

Na hada šlápla jsem, jenž slunil se

tam na kamenu žlutém v drovině.

Ach, jak mi těžko. — Kroky! — Slyš! —

Kdo to? —

Farář

(oblečen do hor, uondán, téměř bez ducha námahou, objeví
se přede dveřmi):

Sem, mistře Pěnko! Za mnou! Nahoru! —

Bylo to perné, ale už jsem zde!

Vždyť pro Boha jsem pout tu podnikl.

A stokrát námahu mně odmění,

když jak dobrému pastýři se zdaří

zpět přivést ovci zbloudilou.

Jen statně kupředu! (Vstoupí.) Je někdo zde?

(Užřev Routičku):

Aj, ty's to? Vždyť jsem si to myslil hned!

Routička

(zbledlá, zlostně):

Co chcete zde?

Farář:

Hned dovíš se to vše.

Bůh je mi svědkem, hned to bude, hned:
jen co si ještě trochu oddechnu, —
a osuším se trochu z toho potu.
Teď zatím rci mi, dítě, sama's tu?

Routička:

Mne nemáš se co ptát!

Farář:

Aj, hledme ji!

To není zlé, nu arci. Na ten pád
hned zjevuješ mi pravou tvářnost svou.
Tím lépe, uspoříš mi takto mnohé.
Ty!...

Routička:

Střez se, človíčku!

Farář

(pokročí proti ní se skříženými rukama):

Och, proti mně
nic nezmůžeš. Mé srdce čisto jest.
Strach nemám. Ten, kdo smělost propůjčil

mým údům vniknouti k vám do sluje,
ten se mnou je, to cítím. — Všecek vzdor
nech stranou, čertice, nic nespraviš,
a ušetř sobě frejířských svých svodů!
Tak do svých hor jsi zvábila ho nám...

Routička:

A koho?

Farář:

Koho, ne-li mistra Jindru?
Kouzelným uměním, nápojem černým,
že za tebou šel jako zkrotlý pejsek.
On, vzorný muž a otec rodiny,
proniklý zbožností: och, bože můj!
A toho tulačka z hor polapí
a zamotá si pevně do zástěrky
a s sebou odvede, kam libo jí,
na potupu všech dobrých křesťanů.

Routička:

Nu, jsem-li lupič, tebe nestih lup!

Farář:

Mně, myslíš, děvko, že's nic nevzala?
Ni mně, ni ženě jeho, ani dětem —:
ty's muže všemu lidstvu odňala!

Routička

(náhle změněná, jásavě):

Hle, podívej se, kdo to přichází sem?
Což neznamenáš jeho volných kroků
zvuk rovnopádný? A tvých potup kvil,
což nelze, by se v jásot proměnil?
Božského oka necítíš ty lesk?
Ten do údů ti nevniká jak blesk?
Travičku těší, v kroku-li ji sklál.
Ty, žebrák, nezajásáš, když jde král?
Juch, juchej! Mistře, budiž pozdraven!

(Běží Jindrovi v ústrety a vrhne se mu do náruče.)

Jindra

(objeví se v malebném kroji pracovním, s kladivem v ruce.

Blíží se ruku v ruce s Routičkou a pozná faráře):

Vítám vás, vítám u nás!

Farář:

Pozdrav Bůh,
mileny mistře! Je-li možná, aj!
Zde stojí, vpravdě silou kypící,
křepký a svěží jako mladý buk,
a nedávno přec churav ležel v lůžku:
sláb jako třtina, zbledlý, zdrcený
a bez naděje. Věru zdá se tak,
jak by zde rázem všemohoucí zádych

nejvyšší lásky se byl slitoval,
že rovnou nohou s lože skočiv moh jste
jak David tančit, do cimbálu tlouci,
chvalozpěv zapět Pánu, Spasiteli.

Jindra:

Ba, je to tak, jak díte.

Farář:

Čirý div jste!

Jindra:

I to je pravda. Všemi svými smysly
div cítím pronikat. Jdi, drahoušku můj,
ať okusí pan farář naše víno.

Farář:

Ne, děkuji, teď ne, ne v tento den.

Jindra:

Jen běž, je dobré, za to ručím vám.
Než jak vám libo. Prosím, posaďte se.
Od té, co potupnou jsem nemoc strás,
teď ponejprv zde v podvečerní chvíli
nám slast té shledané jest připravena.
Nečekal jsem, že vy budete prvý,
jejž v úporné své říši uvítám.
Dvojnásob těší mne: je důkaz to,

že v povolání lásky moc vás vede.
Zřím, pevnou pěstí kterak trháte
vražedné svazy svého stavu, lidstvu
jak prcháte, chtě najít jenom boha.

Farář:

Nu, chvála Bohu, zůstal jste ten starý.
Lhou lidé, zřím to, dole křičíce,
že změnil jste se v jiného než druhdy.

Jindra:

Jsem týž i jiný jsem já zároveň.
Otevřte okna, světlu, bohu vstříc!

Farář:

Úsloví dobré.

Jindra:

Nejlepší, co znám.

Farář:

Znám ještě lepší, než i to je dobré.

Jindra:

Jen chtít a ruku vstříc mi napřáhnete.
Při sám kohout i labuť, koňská leb!
Vás z celé duše mít chci přítelem
a otevru vám k jaru duše své teď
hned brány dokořán.

Farář:

Jen otevřte!

Dřív též tak bylo, však mne dobře znáte.

Jindra:

Ba, znám vás. Nu a kdybych neznal i,
a kdyby dlela pod přítele maskou
zde podlost, chtivá těžít ze štědrosti
jen mého srdce — zlato trvá zlatem
a na zmar ani v duše udavačské
smetisku nepřijde.

Farář:

Však rcete mi,
co znamená ta zvláštní přísaha?

Jindra:

Při sám kohout i labuť?

Farář:

Koňská leb?

Jindra:

Nu nevím, jak jsem na to pad.
Však myslím, ten váš kohout povětrný,
tam na kostele, v slunci blysknavý —
ta koňská leb tam u sousedů v štítě —
a labuť v modré výši zapadlá —:
že to neb ono k tomu svedlo mne;

vše jedno konečně. — Zde víno jest.
Nuž v slova nejvnitřnějším významu
na zdraví piju: sobě, tobě, vám!

Farář:

Dík za to vám, jen mohu opáčiti,
že zdraví uzdravenému vám přeji.

Jindra

(popocházeje):

Jsem zdráv a obnoven! To cítím všude:
v svých prsou, jež se plesně zvedají
v kypícím, silném, slastném výdechu,
kdy jest mi, jak by svěžest májová
až do srdce mi v hloubku prorážela.
V své paži cítím to, jest z ocele —
v své dlani, která jak spár krahuličí
se do prázdného vzduchu pne a svírá
tak plna chtivosti a tvůrčích vznětů.
Vidíte svatyň zde v mé zahradě?

Farář:

Co myslíte tím?

Jindra:

Tam! Hle, jiný zázrak!

Farář:

Nic nevidím.

Jindra:

Já myslím onen strom,
jenž kvetoucímú mráčku podoben,
protože bůh naň s výše své se spustil.
Šum slastný, hluboký vám z něho splývá,
když pod ním stanete; a nesčetných
med sbírajících rojů bzučí vír
kol jeho květů vonné nádhery.
Já cítím se být roveň tomu stromu.
Jak v jeho sněti tak i v duši mou
bůh sestoupil, a duše má se nyní
v ráz rozhárala v samý, samý květ.
Kde včely žízní, mohou přiletěti. —

Farář:

Jen dál, jen dál! — Rád poslouchám tu řeč.
Vy s tím svým stromem, jen se vychloubajte.
Zda plod váš uzrá, to jest u Boha.

Jindra:

Ba, milý pane! U toho je vše!
On dvacet sáhů sklál mne v prohlubeň;
on zved mne zas, že v rozkvětu zde stojím:
od něho květ je, plod a všecko, všecko.
Však prostě ho, by létu požehnával!
Co ve mně vzrůstá, hodno aby zráló
a uzrálo. To vpravdě pravím vám! —

Vždyť nikdy o lepším jsem nesnil díle:
hra zvonová to z nejčistšího kovu,
jež sama ze sebe se znějíc hýbá.
Dlaň jako mušli dám-li sobě k uchu
a naslouchám tak, hlahol její slyším —
když oči přimhouřím, tvar za tvarem
tryská mi zřejmý z tvůrčích roznětů —
Hle, co jsem nyní dostal v dar, to dřív
jsem v nevýslovné muce hledával,
kdy „šťastným mistrem“ jste mne velebili.
Já nebyl mistrem, tím méně pak šťastným!
A teď jsem obé: šťasten, spolu mistr!!

Farář:

Rád slýchám arci, když vás „mistrem“ zvou,
však divím se, že sám tak činíte. —
Pro který kostel dílo tvoříte?

Jindra:

Pro žádný.

Farář:

Aj, a kdo je objednal si?

Jindra:

Ten, který oné jedli rozkázal
se pyšně vypnout těsně nad propastí!
Nu tedy: kostýlek, jež založil jste,

se shroutil z části, z části vyhořel;
chci proto nový základ dát mu v horách:
k novému chrámu nový základ bud'

Farář:

Ó, mistře, mistře! nechci odporovat;
však myslím, že si špatně rozumíme.
Nebť co já myslím, suše řečeno,
když vaše dílo je tak přeslastné...

Jindra:

Ba slastné jest.

Farář:

Hra zvonků taková...

Jindra:

Jak libo, zvěte je!

Farář:

To výraz váš.

Jindra:

Já nazval je, jak samo zvat se musí
a chce a má a pouze zvat se může.

Farář:

Nuž, rcete, prosím, kdo je zaplatí?

Jindra:

Kdo dílo mé mi zaplatí? Ó, pane!
Lze štěstí obšťastnit? Mzdu splatit mzdou? —

Jen zvěte si mé dílo podle mne:
hrou zvonků! Ale pak to hra,
jakové žádná světa zvonice
nekryla v sobě, hlaholů tak silných,
že prasíle se jarních hromů rovná,
jež říjně řvouce pastvinami třesou;
a tak: pozounů hlasem třepetných
necht přehlaholí zvony všech již chrámů
a hlásá, v jáсотu se vlastním topíc,
nového světla příští v tento svět.
Pramáti slunce!! tvé i moje děti
tvých ňader mlékem odkojené již,
a takž i toto, které věčný proud
z hrud hnědých vřelým deštěm vyvábil:
ty všecky příště plesné jáсотy
v tvou čistou dráhu k nebi vylejí.
Tak's mne jak šedé pruhy země, v zeleň
teď měkkou rozvinuté pod tebou,
též podnítilo k slasti vzdáti obět.
Já obětuji tobě vše, co jsem! —
Ó, světla dni, kdy zvolá ponejprv
z mé mramorové katedrály zkvetlé
hrom probuzení — kdy se spustí z mraků,
jež celé zimy tíhou svou nás dusí,
šumivý liják samých drahokamů,
jež miliony zkřehlých rukou chytnou,
by, prohráté hned kouzlem kamů těch,

svůj poklad domů do chatek svých nesly:
však hedvábné tam chopí korouhve,
jež na ně čekají — ach, od kdy už?! —
a poutníci sluneční půjdou k hodu.

Ó, pane jaký hod! — Vám podobenství
je známo o ztraceném synu —: dětem
zbloudilým slunce máť ten štědrí hod.
V šumivém vlání zástav hedvábných
tak jdou již zástupové k mému chrámu.
Hra čarovná mých zvonů zazní pak
svým sladkým, čarosladkým hlaholením,
že každou hrud' slast toužná rozvzlyká:
ztracený pějí zpěv a zapomněný,
zpěv otčiny, zpěv lásky dětinné,
ze hlubin studnic pohádkových vzatý,
každému známý, ale neslyšený.

Jak píseň začne, tajemně a lkavě,
žal slavičí hned, holubí hned vrkot —
tu počnou pukat ledy v lidském ňadru,
a zášť a bol a vztek a žal i hněv
roztají v horkých, horkých, horkých slzách
Pak všichni přistoupíme ke kříži
a, ještě v slzách, zajásáme vzhůru,
z kad posléz, silou slunce vykoupen,
spasitel mrtvých svoje údy vzpne
a plana, v smání, věčna mládí pln,
k nám jako jinoch v květech sestoupí.

(Jindra hovoře s nadšením stále rostoucím upadá koncem v extasi, pak chodí rozčileně dílnou. Routička chvějící se opojením a láskou se slzami v očích sveze se mu k nohám a líbá mu ruce. Farář stopoval řeč se znaky hrůzy, stále větší převahy nabývající. Ke konci se však opanuje. Po chvíli promluví s vynuceným klidem, jenž však rychle mizí.)

Farář:

Teď, milý mistře, jsem vás vyslechl
a zřím, že na vlas vše se potvrzuje,
co nejvážnější moji osadníci
mně starostlivi o vás donesli:
ba i ta bajka o hře zvonkové.
A to mne bolí víc, než mohu říci.
Nuž nechme stranou okřídlená slova:
jakož zde stojím, tak jsem nepřišel
snad lačně po těch vašich zázracích —
ba ne, než abych přispěl v bídě vám.

Jindra:

Mně přispět v bídě? Což jsem v bídě snad?

Farář:

Vzbuďte se, muži, vzbuďte! Sníte jen...
sen nejhroznější, z něhož procitnete
jen k muce věčné. Nezdaří-li se
vás vzbudit z toho mamu božím slovem,
jste ztracen — na věky, ó, mistře Jindro.

Jindra:

To nemyslím.

Farář:

Dí slovo biblické:

„Slepotou zraní, koho Bůh chce zhubit.“

Jindra:

Chce-li tak bůh, vy mu v tom nezbráníte.
Však chtít se slepým zvat
teď, kdy jsem nejčistšího ducha pln,
kdy na oblaku jitřním spočívám
a prostým zorem piju nebes šír,
pak hoden bych byl, boží hněv by zranil
mne věčnou temnotou.

Farář:

Nu, mistře Jindro,
moc vysoký je pro mne ten váš vzlet.
Muž střízlivý jsem, rodák zemské hroudy
a v přehnaných se věcech nevyznám.
Však jedno vím, co vy už nevíte:
co právo, křivda, zlo a dobro jest.

Jindra:

Těž Adam v ráji vše to nevěděl!

Farář:

Toť holé řeči jsou a bez významu.

Tím nepřikryjete svou nepravost.
Lituji — rád bych vás tím ušetřil:
však máte ženu, děti...

Jindra:

A co dále?

Farář:

Chrám pomíjíte, do hor odešel jste
a po měsíce pryč jste z domova,
kde žena vaše touží, a kde děti
jen slze mateřiny stále pijí.

Jindra

(po delším odmlku pohnutě):

Och, pane, moci usušit ty slzy,
jak byl bych rád! Však nemohu.
V hodinách strastných přemítaje vím jen:
teď zmírniti je, na to nemám léku.
Já pln jsa lásky, láskou obnoven,
jí nesmím z přebytku své bohatosti
číš prázdnou naplnit, neb víno mé —
jí octem bylo by a žluč a jed.
Což moh by ten, jenž místo prstů spár
má supí, hladit chorá dětská líčka?
Zde pomoz bůh!

Farář:

Toť šílenstvím zvat musím,
šílenstvím mrzkým. Arci, jak jsem řek.

Zde stojím, mistře, vpravdě ohromen
vašeho srdce děsnou tvrdostí.
Zde zlovolníku hra se zdařila
v pitvoře Boha... ba, to musím říci —
skrz naskrz, jako sotva někdy líp.
To dílo, Bože, o němž blouzníte,
což nezříte, žeť nejpodlejší hnusem,
jakýž se v mozku pohana kdy zlíh!
Radš chtěl bych, aby všecky zlé ty rány,
jež na Egyptské druhdy Pánbůh dštil,
zas na křesťanstvo nyní ulehly,
než abych zřel váš Belzebubův chrám,
chrám Baalův, Molochův kdy proveden.
Zpět vraťte se, zůstaňte křesťanem!
Vždyť není ještě pozdě. Pryč jen s děvkou!
S tou frejířkou, s tou čarodějkou ven!
S tou mûrou, upírem, s tím duchem zlým!
V ráz potom všecek ten váš klam a mam
v nic rozpadne se, a jste zachráněn.

Jindra:

Když v horečce jsem ležel, smrti v plenu,
přišla a zvedla mne a vyléčila.

Farář:

Radš mrtev být než takto uzdravený.

Jindra:

O tom si myslete, co libo vám.
Však já jsem přijal nový život ten!
Jej žiju, zaň jí budu děkovat,
až smrt mne vyprostí.

Farář:

Nuž konec s vším.

Hluboko příliš, po sám krk jste ve zlu,
to pevně drží vás. — Jít nechci dál,
než vězte: kouzelnicím kvete kůl
tak jako kacířům i dnes jak dřív.
Vox populi, vox dei! A váš kon,
tajemný, pohanský, nám není neznám,
hnus budí jen, vám plodí nenávisť.
Stát může se, že vzbouření se již
ukrotit nedá, že se srotí lid
v svém nejsvětějším vámi ohrožen
a v obraně se vrhne v dílnu sem
a bez milosti zničí ji!

Jindra

(po chvílce mlčení, klidně):

Hm, slyšte!

Z vás nemám strachu! Když kdo prahnoucí,
k němuž se blížím s chladnou číši vína,
mi džbán i číši z ruky vyrazí —

nu tak: zprahne-li potom, jeho vůle
či osud je to spíš; jáť bez viny.
Sám při tom nežízním, vždyť já jsem pil!
A stane-li se, v slepém šílení
že ten, kdo sám se podved, vzkypí
proti mně, dárci bez viny, jímž jsem —
že bahno temnoty se proti světlu
mé duše v odpor vzepne třísnic mne —
tu já jsem já! a vím, co chci a znám.
An kadlubů jsem dosti rozbil již,
své kladivo já zvednu ještě jednou,
bych onen zvon, ježž luzy shon byl upek
z neřádu, zloby, žluči, z nepravosti —
snad aby hlupství ke cti pěkně zvonil —
mistrovskou ranou jednou ve prach zdrtil.

Farář:

Tak vem vás nešť! Zdráv buďte, já jsem hotov.
Blín vašich neřestí už nevyhubí
smrtelník žádný: Bůh měžž slitování!
Však tolik vězte: je to jedno slovo,
jež sluje lítost; přijde, pane, den,
kdy — uprostřed všech těch tvých zrůdných vidin
šíp trefí tebe, těsně pod srdce —:
ni žít nebudeš ani umírati
a sobě, Bohu, dílu svému, všemu
zlořečit budeš! Pak... si vzpomeň na mne!

Jindra:

Bubáky kdybych chtěl si malovati,
to, faráři, bych lépe než vy doved.
Co žvatláte zde, to se nestane.
Jsem na ten šíp váš dobře obrněn.
Tak málo on mi kůži poškrábne,
jak někdy onen zvon, ten starý, víte,
ten chtivý propasti, jenž dolů slít
a leží v jezeře, mi zazní zas!

Farář:

Zazní vám opět! Pamatujte na mne!

(Konec třetího dějství.)

ČTVRTÉ DĚJSTVÍ.

Vnitřek skalní huti jako v třetím dějství. Ve skalní stěně napravo jest otvor proražen, který vede do jeskyně v hoře. Po levé straně místnosti jest upravena otevřená výheň s kovářským měchem a komínem: v ní hoří oheň. Poblíž výhně stojí kovadlina.

Jindra drží v kleštích kus rozežhaveného železa na kovadlině.

Šest trpaslíků v kroji hutních dělníků jest u něho.

P r v ý trpaslík třímá kleště spolu s Jindrou. — D r u h ý trpaslík zvedá velký perlík a buší do rozežhaveného železa. — T ř e t í trpaslík zaměstnán u měchu, jímž fouká do ohně. — Č t v r t ý trpaslík bez hnutí přihlíží k práci s bystrou pozorností. — P á t ý trpaslík stojí vyčkávaje, má v ruce sochor a zdá se býti pohotově uhodit. — Š e s t ý trpaslík sedí na povýšeném trůnku, s blysknavou korunou na hlavě. Kol kolem leží kusy kutého i litého železa: předměty architektonické i figurální.

Jindra:

Jen přiraz, přiraz, až ti zemdlí páž!
Tvůj škvěkot nehne mnou, ty lenochu!

Když nevydržíš počet předepsaný,
hned bradisko ti na ohništi přižhu!

Druhý trpaslík

(odhodí kladivo).

Jindra:

Vždyť jsem to věděl! Počkej, chlapečku!
Hrozím-li, tož má hrozba není žert.

(Mužik, jenž se třepetá a křičí, jest od Jindry přidržen nad vý-
heň. Trpaslík u měchu úsilněji pracuje.)

Prvý trpaslík:

Už nemohu! Páž dřevění mi, mistře!

Jindra

(ke druhému trpaslíkovi):

Už jdu —

Nu, brášku, máš už sílu zas?

Druhý trpaslík

(přikývne čile a vesele, pozvedne kladivo nanovo a kuje ze
všech sil).

Jindra:

Vás kohout s labutí! Jen s kázní na vás!

(Chopí se opět držadel kleští.)

Ni jeden kovář kov by neohnul,
když by se s takovými kloučky páral.
Ráz první dá to a už si to myslí,
jak od druhého by to uteklo!
A cožpak teprv aby důvěru
to mělo v sto těch různých výkonů,
jak žádá si jich čestný hmat a čin.
Kuj! Žhavý kov se ohne, zchladlý ne.
Co to zas děláš?

Prvý trpaslík

(všecek v horlivosti usiluje rozžhavené železo holou rukou
sformovat):

Rukou tvar mu dám.

Jindra:

Ztřeštěný chlapče, cožpak mermo chceš,
by ruka se ti v popel obrátila?
Co počnu si, když už mi nesloužíš?
Či snad i bez tvého se přispění
mi zdaří stavbu hrdě vypiatou
chtěného díla v samé podepřít,
upevnit v kotvě a ve volný vzduch
blíž slunci povýš zvednout její bář?!

Prvý trpaslík:

Tvar zdařil se, a ruka zdráva je,
sic trochu zchablá, mdlá, než to je všecko.

Jindra:

Alou, teď k vodě pospěš! Vodník tam zelenou řasou prsty zchladí ti.

(Ke druhému trpaslíkovi.)

Dost, ustaň též! A zasloužený klid si chutnat nech. Mzdu za zrobené hned si jako mistr pohodlně vezmu.

(Vezme železo právě ukované, sedne sobě a pozoruje je.)

Tvar trefný věru! Dobrotivá mocnost
trud chvíle této zdarem zvěncila.
Jsem spokojen a, trvám, býti smím —:
z beztvaří tvar se zrodil, z nicotné
směsice klenot se nám prodral, jaký
v tom okamžiku právě potřebujem:
by správně zdola, dokonale shora
se k necelému celku přidružil.
Co šuškáš mně?

(Čtvrtý trpaslík vystoupil si na židli a šeptá Jindrovi do ucha.)

Dej pokoj, zámoro!
nebo ti nohy, ruce sešněruji
a ústa zacpu tímhle roubíkem...

(Trpaslík utíká.)

Nu, což v té části neposlouží celku?

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Potopený zvon**

Stránky: **121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180**

Cožpak se nelíbí ti? Mluv, když ptám se!
Nikdy tak šťasten nebyl jsem jak teď,
nikdy víc se srdcem páž ve shodě!
Proč tedy breptáš? Nejsem-li já mistr?
Což, tovaryši, chceš si troufat více?
Nuž, sem pojd', co si myslíš, jasně rci!

(Trpaslík přijde opět a šeptá. Jindra zbledne, vzdychne, povstane a pohodí vztekle hotový kus opět na kovadlinu.)

Nuž satan sám si dodělej to dílo!
Brambory chci radš sázet, řepu sít,
jíst raděj, pít a spát a potom umřít.

(Pátý trpaslík přiskočí ke kovadlině.)

Ty, jen se odvaž dotknouti se toho!
Co do toho mi, že jsi zrudl v tváři,
že ježíš vlas a zkázu šilháš okem? !
Kdo tobě poddá se — a rukou pevnou
tě podál nezdrží, ty žádavo,
tomu jen jedno zbude: sklonit hlavu
a k ráně z milosti tvůj sochor vyčkat.

(Pátý trpaslík rozbije vztekle vykovaný tvar na kovadlině.

Jindra zaskřípe zuby.)

Jen mlať! Což na tom? ! Večer klidu jest.
Pryč s všemi břemeny! Již jděte, jděte! — —
Až dá mi jitro zase nových sil —
a doufám, že dá — pak vás zavolám.

Rád nemám práci nevčasnou. Nu jděte!
Ty u měchu tam, stěží ještě dnes
kov nový rozpálíš mi — po svých běž!

(Trpaslíci, vyjma onoho s korunou, zmizí branou ve skále.)

A s korunou ty, který jedinkrát
jen promluvíš, proč stojíš, čekáš? Též jdi!
Své slovo nepromluvíš dnes ni zítra! —
a nebe ví, zda promluvíš je vůbec!
Hotovo!... Kdy to je? Jsem umdlen, umdlen..
Večerní chvíle, tebe nemám rád,
jež vtěsnána jsouc mezi den a noc
ni této nepatříš ni onomu.

Ty vymykáš mi perlík z pravice
a dřimot nedáš, kteréž jedině
jsou odpočinkem. Srdce nedočkavé,
to ví, že musí čekat, smutno čekat,
a čeká v bolesti na nový den — —
A slunce v purpur svůj se zahalivší
v hloub klesá... nás zde samy nechává,
a nám, navyklým světlu, v bědném děsu
pak ochuzeným vzdát se nutno noci:
králové z jitra — večer žebráci,
jen cáry jsou nám pokrývkou, když spíme.

(Ulehne na lehátko a leží ve snění s otevřenýma očima. Bílá
mlha vnikne otevřenými dveřmi. Když se rozplynula, viděti
Vodníka nad okrajem koryta.)

Vodník:

Krakrak! Brekekekeks! Teď odpočívá
zde v domku ze třtin mistr zeměplaz —
nevidí, neslyší! A zhrblá vidma,
šedivá, mlžná lezou na hory
hned mlčky hrozíce jak pěstmi, hned
lomíce žalně rukama. Nic neví!
Ston jedle mrzáčka on neslyší —
ni šeptmé, zlomyslné hvízdoty,
v nichž sosny nejstarší se jehly třesou,
když sosna při tom bije větvemi
zlekaná jako slípka křídloma.
Už mrazí ho, už cítí zimní hrůzu
v morku a kostech — přec se pachtí dál
v své robotě i v snách.
Již ustaň! Marný zápol tvůj, nebť s bohem
zápolíš! Bůh tě vyzval k zápolení —
než opustil tě, protože jsi sláb!

(Jindra převaluje se vzdychaje.)

Tvá oběť marna: vina trvá vinou!
Žehnání boží nevyvzdoroval's,
v zásluhu vinu a trest ve mzdu změnit.
Pln's poskvrny! Krev třísní oděv tvůj!
Pradlena, která vyprat by jej mohla,
nepřijde nikdy, ať ji jak chceš voláš.
V slujích a pláních černá druž se sbírá

k divoké honbě. Vytí smečky její
dost brzo v ucho tobě zahlaholí —
zná svoji zvěř! Mrákotní olbřimové
stavějí v jasném šíru mračné hrady
zdí ohromných a věží hrozivých,
jež pozvolna proti tvým horám pudí,
by tebe s dílem tvým a se vším smáčkli.

Jindra:

Mne můra mučí! Pomoz, Routičko!

Vodník:

Slyší tě, přijde — nepomůže přec!
Byť byla bohyní, ty Jasoň sám,
toul plný maje slunečných svých šípů,
byť žádný puštěn nechybil se cíle —
tož přece podleheš! — Nu, poslyš mne:
Dlí v hlubině jezera na dně zvon,
na něm je ssuť a kámen,
a výše chce on,
kde plá nebeských svitů plamen.
Sem a tam rybky plynou jím...
však nejmladší má dcerka s vlasem zeleným
ta krouží jen bázlivě opodál —
a mnohdy zapláče a má žal,
že tak divně zableptl starý kov,
jak měl by chřtán krve pln.

On zdouvá se, vzpírá se, zvedá se z vln...

Ó, běda tobě, hlas jeho zazní-li ti znov!

Bim bam!

Ze snu ti pomoz pánbůh sám!

Bim bam!

Jaká tíž,

jak smrt by ve zvonu byla již!

Bim bam!

Ze snu ti pomoz pánbůh sám!

(Vodník se ponoří do koryta.)

Jindra:

Pomozte! Pomoc! Upír mučí mne!

(Procitne.)

Kde jsem?... Jsem vskutku?

(Protírá si oči a rozhlíží se vyjeveně kolem.)

Je snad někdo zde?

Routička

(objevivši se ve dveřích):

Já! Volal's mne?

Jindra:

Pojď! Pojď sem ke mně blíž!

Vlož ruku svou mi na čelo — tak, tak.

Tvůj vlas, tvé srdce... tebe musím cítit.

Pojď! Tak!... Blíž ještě! Čerstvost lesní neseš
a vůni rozmariny. Líbej mne!

Routička:

Co je ti, miláčku?

Jindra:

Nic... nevím, co.

Zde ležel jsem a mrzl — přikryj mne —
v mrákotě, prost všech sil, tep srdce zchablý.
Tu moci temné ke mně pronikly —
jim pad jsem v oběť, a mne mučily
a dusily mne... Teď je dobře zas.
Dík, milé dítě — opět stojím pevně.
Ať přijdou teď!

Routička:

Kdo?

Jindra:

Nepřátelé.

Routička:

Kterí?

Jindra:

Ti bezejmenní nepřátelé všichni!
Jak dřív zas pevně stojím na svých nohou,
děs neleká mne, ač se v spánku mém
jak podlá hyena sem připlížil.

Routička:

Ty blouzníš, Jindro!

Jindra:

Trošku mrazí mne.
Nic neškodí. Jen přitiskni mne k sobě!

Routička:

Miláčku nejdražší!

Jindra:

Rci jedno, drahá:
věříš-li ve mne?

Routička:

Reku sluneční!
Můj bledouši! Já bílé obočí
ti zlíbám nad modrem se klenoucí
tvých zraků...

(Pausa.)

Jindra:

Nu a jsem tím, jsem tím rekem?
Ať vím to, věřím tomu, učíš, drahá!
Vlej v duši mou ten opoj vznešený,
jejž k dílu třeba! Neboť: kdy ta páž
s námahou musí třímat kladivo
i kleště, mramor tříštit, dláto vésti,
kdy to se zhatí, ono nezdaří,
a píle s každou podrobnost být musí —
tu často opoj mizí s důvěrou,
hrud' často úží se, a chabnou zraky,

a jarý duše vzdor pak zaniká:
v té rušné nadenničí lopotě
nepozbýt toho nebeského daru,
jenž — slunovonný — poutem nezdolán,
je těžko. Zmizel-li, zmizí víra s ním.
Pak staneš oklamán a cítíš chut
strášt muku dotvoření, kterou dříve
ti ukryl ve vítězném jásotu
veselý při početí boží den.
Dost o tom. — — Přímý dosud jesti kouř,
jenž k nebi z oběti mé vystupuje.
Ten chce-li ruka shora stisknout dolů,
ať stiskne. Potom kněžské roucho mé
spadne mi s beder — já ho nesvrhl —
a stoje výš, jak žádný před tím nestál,
jsem nucen mlčky s Horeb sestoupit.
Teď pochodně sem! Sem s vínem tvým!
Ať podle všedních lidí návyku
pochytnem drze štěstí přeletavé!
Líp vynucenou prázdeň vyplníme
života kvasem, než bezradná línost —
dědictví davu — který časy mrhá,
by svedla to, a také větším právem.
Muziky, hrejte!

Routička:

Horami jsem spěla,

hned jako pavučina větrem hnaná,
hned jako čmel se mknoucí, pílíc pak
od květu na květ jako motýlek.
A každý strůmek, kvítek, travku, mech,
lišejník, podléstku a zvoneček,
nu zkrátka vše jsem vzala v přísahu:
Musili slíbit, že ti neublíží.
Ať běží černoboh, vrah sebe krutší,
ty bílý, dobrý — nadarmo on půjde
šíp smrtící si na tě zříznout nyní!

Jindra:

Šíp smrtící? Co pravíš? Jaký šíp?
Znám ono vidmo — vím: sem přišlo mi
v obleku kněžském vidmo jedenkrát,
pěst v hrozbách pozvedlo a o šípu,
jenž pod srdce mne těsně trefit má,
cos tlachalo. — Kdo vypustí jej z luku,
ten šíp? Kdo?

Routička:

Nikdo, nikdo, miláčku!
Ty's nezranitelný — já pravím to!
Nuž hni jen brvou, jenom přikývni —
a měkké tóny vztrysknou jako dým,
tě obklopí jak stěna znějící,
jíž lidský hlas, ni zvonů dunění
ni úklad černoboha nepronikne.

Znaménko sebe menší rukou dej,
hned povýš sklene se sál ve skalách;
tlum dobrých mužíků nás obklopí,
stůl přistrojí, zdi, stropy ozdobí...
Že dravých duchů spor zde vrůstá kol,
tož v lůno země spolu utecme se,
kamž olbřímů dech mrazný nedosáhne.
Svic tisícem síň naše nechť se zaskví...

Jindra:

Ne, dítě — teď ne! k čemu taká sláva
mně byla by, když mlčky, bez slávy
jak troska dílo mé ždá čas, kdy samo
v jásotu slávu sláv všech ohlásí.
Jen ještě prohlédnout si chci tu stavbu,
k níž přísná pouta železně mne víží!
Vem pochodeň a posviť na cestu!
A ruče! — Kdyžtě tak jsou zaměstnání
ti nepřátelé neznámí, jak cítím,
když hlodá cosi v stavby základech:
má mistr k dílu jít, ne k rozkoši.
Nebť, konec díla zrá-li jemu v plod,
a je-li prosloven div tajemný
kamenem, kovem, zlatem, slonovinou
tak zcela jasně do poslední hlásky —:
tu stane vítězně on na věky!
Co nehotovo, na tom kletba lpí,

jež jsouc zde bez moci se mění v posměch.
Musí se v posměch změnit!

(Chce jíti, zůstane státi u dveří.)

Proč pak stojíš?
Pojď, nestůj tak! Víím, žal jsem způsobil ti.

Routička:

Ne, ne!

Jindra:

Co je ti?

Routička:

Nic!

Jindra:

Chudinko!

Vím, co tě souží! Mysl dětinná
rukama chytá pestré motýly
a v smíchu usmrtí, co ráda má.
Však já jsem víc než motýl takový!

Routička:

A já? Což nejsem víc než dítě také?

Jindra:

Jsi, arci! Kdybych to kdy zapomněl,
pak zapomněl bych, proč zde vlastně jsem.
Pojď! Očí tvojích třpyt jak rosa v světle
mi svědkem bolu jest, jež vzbudil jsem.

Ne já, než ústa pouze onen žal
ti ztropila. Mé nitro o ničem
neví než o lásce. Pojd' — nevzlykej
tak tuze: k nové hře's mi dala zbroj,
ty's prázdnou dlaň mi naplnila zlatem,
že s bohy o cenu si zahrát v kostky
jsem směl se odvážit. A ještě teď
se cítím bezměrně tak obdařen,
otevřen docela tvé čarokráse,
že, an ji v žasu chci teď pochopit,
jež není k pochopení, cítím v sobě:
jsem stejně blížek muce jako štěstí. —
Nu vpřed! A sviť mi dále.

Skřet

(křičí zvenčí):

Ujhoho!

Jen vzhůru, výš! Což k ďasů váháte?
Chrám Baalův musí v popel rozpadnout se!
Vpřed, pane faráři a mistře Pěnko!
Zde máte slámu, smůlu, nůše klestí!
Mistríček Jindra líbá dítě vil,
v loži se válí, na nic nemyslí!

Jindra:

Divého kořene se ďas ten napral!
Proč hulákáš tak v noc a ve mhu, šelmo?
Dej si jen pozor!

Skřet:

Před tebou?

Jindra:

Nu arci!

Sic za bradu tě chytanu, kozonoho!
Znám s takovými zmetky zatáčet!
Až ukážu ti, kdo je mistrem zde,
tě zkrotím, přistřihnu: pak z tebe hned,
čím nejsi, udělám: tu břicháč cap
mým bude dělníkem. — To frkáš, co?
Zde stojí kovadlo — a tamhle perlík,
je tvrdý dost, by na hadr tě sklepal!

Skřet

(zadkem se k němu toče):

U kozy nebeské: zde máš a bij!
Mnohého horlivce už břitký meč
mne polechtal, by rozpadl se v tříšť!
Na tomhle kovadle jest ocel blátem
a rozpryskne se ti jak kravinec.

Jindra:

Nu dobrá, voláči, prokletý skrčku!
Ať's třeba stár jak prales na horách,
ať sílu máš tak velkou jako hubu —:
na řetěz půjdeš přec mně vodu vláčet,

zametat dílnu, balvaniska válet,
když budeš líný, řezu dostaneš.

Routička:

On varuje tě, Jindro!

Skřet:

Vesele!

Jen do toho! To bude žert! — jsem při tom,
až povlekou tě jako tele k vatře:
rád síru, olej, maz chci v sudech válet,
by ohýnek ti moh být upraven,
jímž v dýmu zčerná nejjasnější den.

(Zmlzí.)

(Křik a hulákání mnoha hlasů zazní v hloubi.)

Routička:

Slyšíš to, Jindro? Lidé, lidské hlasy!
Strašlivé zvuky — a ty platí tobě!

(Dovnitř vletí kámen a trefí Routičku.)

Babičko, pomoz!

Jindra:

Aj, tož je to tak?!

O smečce snil jsem, jež mne stíhala:
Tu smečku slyším — mne však nestíhá!
Vhod věru přichází mi její vytí!
Vždyť anděl sám, jenž snesl by se dolů,

lilijí kyná, vyzývaje sladkou
mne prosbou ke stálosti,
by nedoved mne lépe přesvědčiti
o váze mého konání a ceně
než těchto hlasů skřeky odporné.
Jen pojďte! Co je vaše, dám vám rád!
Vás chráním proti vám! Toť moje heslo.

(Odejde.)

Routička

(sama horlivě):

Babičko, pomoz! Pomoz, Vodníku!

(Vodník vytone.)

Ach, milý staroušku, slyš, prosím tě!
Spust' vodu, ať se dolů se skal práší
tak v ráz a ráz! Tu smečku odežeň!
Dělej!

Vodník:

Brekekekeks! Co dělat mám?

Routička:

Sraz v prohlubeň je vody zátopou!

Vodník:

To nemohu!

Routička:

Nu přece! Můžeš, vím!

Vodník:

Co z toho budu mít, když spáchám to?
Ten mistříček mi není po chuti:
chce nad bohem i lidmi vládcem být!
Ať hloupá sběř ta krk mu zakroutí,
já budu rád.

Routička:

Běž, pomoz — jinak pozdě!

Vodník:

A co mi za to dáš?

Routička:

Co ti dám?

Vodník:

Ano!

Routička:

Co chceš, rci!

Vodník:

Tebe chci! Brekekekeks!
Shoď, co máš na smědém svém tělíčku,
střevíček rudý, sukni, kajdičku,
a tak, jak jsi, skoč ke mně bez hlesu:
ztad na tisíc mil dál tě odnesu.

Routička:

Aj, hele, jak to umí narafičit!

Abys však věděl jednou pro vždycky:
ty fuky sobě vyžeň z kotrby!
Byť's tak žil dlouho, ba i třikrát dýl
než naše bába, a mne zavřenu
měl po tu dobu v škebli ústříčné,
přec nedostaneš mne!

Vodník:

Tak padniž on!

Routička:

Lžeš! Cítím to: ty lžeš: Slyš jeho hlas!
Týž starý hlas je to, ježž dobře znáte!
Což myslíš, že nevidím, jak ses zachvěl?

(Vodník zmizí.)

(Jindra vyjde opět. Jest rozčilen bojem, směje se divoce
a jásavě.)

Jindra:

Jak psové napadli mne — jako psy
jsem oharky je v mžiku rozehnal!
Balvany granitové svrh jsem na ně:
kdo nepad, uprchl. Podej mi doušek!
Boj sílí hrud', vítězství ocelí.
Krev horká vře, a svěže skáčí tepny.
Boj neochromí: dá sílu za deset,
obnoví k lásce, nenávisti.

Routička:

Pij!

Jindra:

Tak, dítě, dej sem! Opět prahnu já
po víně, světle, lásce, po tobě!

(Pije.)

Na zdraví tvoje, duchu lehýnký!
A znovu douškem tím se snoubím s tebou.
Kdo v práci své se s tebou rozdvojí,
ten žízni musí propadnout a tíž
on hmoty nezmůže. — Och, nezlam se mi,
jsi peruť duše mé, ó, sladké dítě,
jen se mi nezlam!

Routička:

Ty-li nezlomíš mne...

Jindra:

Chraň bože! — Hrejte!

Routička:

Nuže sem, pojd' sem,
má drobná družičko! Z děr a trhlín, z jámy:
sem! vítězství kvas oslavit spěj s námi.
Spust' nástrůjky své! Housličky a flétny

(Hudba.)

zazněte: v tanec zakroužit chci letmý.

Světlošek třpných, aniž stanu v reji —
si do kadeří nandám nejkrásněji,
že pod korunou této sponky vzňaté
ni náhrdelku nechci Báby Zlaté....

Jindra:

Mlč, tiše! Mně jest...

Routička:

Co?

Jindra:

Nic neslyšela's?

Routička:

Co slyšet mám?

Jindra:

Nic.

Routička:

Co je ti, můj drahý?

Jindra:

Já nevím. Do ševelení tvých zvuků
vpad jakýs tón... kýs hlas...

Routička:

A jaký hlas?

Jindra:

Hlas nářku... dávno pohřbený už tón...

Však ne. To není nic. Pojd' ke mně sem
a nastav rtů svých kalich purpurný,
jenž pije, pije se, však nikdy do dna —:
tu číš mi podej opojnou, ať zhynu!

(Líbají se. Dlouhá přestávka vzájemného opojení. — Potom
popojdou v těsném objetí pod bránu — kde povlovně upoutá
je k sobě pohled na mohutný horský kraj.)

Hle: v hloub a šíř se stele prostora
a v chlad tam níž, kde lidé přebývají.
A já jsem člověk. Můžeš chápat to:
jsa ciz i doma tam — jak zde
jsem ciz i doma... chápeš to?

Routička

(tiše):

Ó, ano.

Jindra:

Tak divně hledíš, když to povídáš.

Routička:

Mám strach.

Jindra:

A před čím?

Routička:

Před čím? Nevím to.

Jindra:

To není nic. Pojď spat. —

(Když ji dovedl k otvoru ve skále, náhle se opětně zastaví
a obrátí se nazpět.)

Jen aby luna,
jež s křídovou tváří visí tam,
svých ustrnulých zraků tichou září
vše neoblila — v onu nížinu,
z níž prch jsem, nerozprostřela svou jasnost!!
Vždyť to, co kryje šedé mlhy krov,
já nesmím zřít... Slyš! — Nic! — Neslyšíš nic?

Routička:

Ne! Nic! — a nechápu, co povídáš!

Jindra:

Pořád nic neslyšíš?

Routička:

A co mám slyšet?
Van podzimní jen slyším vřesem jít.
A káni slyším, ana skřečí kdesi.
A divná slova slyším podivně
tě mluvit dalekým a cizím hlasem!

Jindra:

Tam dole, tam, třpyt luny krvavý...
jak ve vodě tam obráží se — vidíš?

Routička:

Nic nevidím, nic!

Jindra:

Sokolím svým zrakem
že nezříš nic? Jsi slepá? Co se vleče
tam zvolna, těžce tak?

Routička:

Klam, nic než klam!

Jindra:

Ba ne! Buď tiše, mlč! To není klam —
jakž vpravdě věřím v boží slitování!
Teď plazí se to přes široký kámen,
ležící na pěšině —

Routička:

Nehleď tam!
Já zavru dveře, násilím tě chráníc!

Jindra:

Nechej mne, musím, chci to vidět, chci!

Routička:

Hleď: kterak stáčí v kalním úžlabí
vír povětrný závoj bílých mračen —
Tak, jak jsi sláb, v kruh jeho nevstupuj!

Jindra:

Já nejsem sláb. To nic... Už je to pryč.

Routička:

Nu vidíš! Opět buď náš pán a mistr!
Zlou mátohu tvá síla rozežeň!
Chop kladivo, ať sviští zas ti v ruce...

Jindra:

Což nevidíš, jak sune se to výš?

Routička:

Kde?

Jindra:

Tam, tou úzkou skalní pěšinou —
v košilce pouhé...

Routička:

Kdo?

Jindra:

Chlapečci bosí.
Džbáneček vlekou, těžký džbáneček —
Hned jeden, hned zas druhý kolínkem,
tím nahým kolínkem, jej zvedat musí...

Routička:

Ó, milá máti, pomoz chud'asu!

Jindra:

Kol hlaviček jim plane svatozář...

Routička:

Bludička šálí tě!

Jindra:

Ne! Sepni ruce:

nu vidíš... vidíš... už jsou tady...

(Klekne, co zatím dvě dítky jako fantomy nesouce džbán
namahavě vstupují. Jsou pouze v košíkách.)

První dítě

(zmíravým hlasem):

Táto!

Jindra:

Mé dítě!

První dítě:

Matinka tě pozdravuje.

Jindra:

Mé díky, holečku. Je zdráva, co?

První dítě

(pomalu a smutně, každé slovo přizvukuje):

Ba ano, zdráva je.

(Jedva slyšitelné tóny zvonu zazní z hlubiny.)

Jindra:

Co nesete to?

Druhé dítě:

Džbáneček.

Jindra:

Pro mne?

Druhé dítě:

Ano, milý táto!

Jindra:

A co v tom džbánečku máte, milé děti?

Druhé dítě:

Cos slaného.

První dítě:

Hořkého.

Druhé dítě:

Slzy matčiny.

Jindra:

Ó, bože na nebi!

Routička:

Kam's upřel zrak?

Jindra:

Ach na ně, na ně —

Routička:

Kam?

Jindra:

Což nemáš očí?

Na ně! Kde máte naši máti? Kde?

První dítě:

Mamičku?

Jindra:

Kde je, kde?

Druhé dítě:

Tam pod lekníny.

(Silný hlas zvonu z hlubiny.)

Jindra:

Zvon... zvon... zvon...

Routička:

Ale jakýž pak to zvon?

Jindra:

Ten starý, pohřbený zvon zazněl... zazněl!
Kdo učinil mi to? Já nechci... nechci slyšet.
Pomoz mi přece!

Routička:

Vzpamatuj se, Jindro!

Jindra:

On zazněl... pomoz bůh! Kdo učinil to?
Slyš: jak zvon duní, pohřbený ten hlas
jak v hromné vřavě vzhůru řine se —
trochu se tratě, dma se dvakrát silněj —

(Proti Routičce):

Nenávidím tě! Pliju na tě! Vari,
sic zabiju tě, čarodějský zmetku!
Pryč, duchu kletý! Kletba mně i tobě
i mému dílu, všemu! — Zde jsem! — Zde!
Už jdu... už jdu! Buď bůh mně milostiv!

(Vzchopí se, padne zas, vzchopí se opět a vleče se ven.)

Routička:

Sem ke mně, Jindro! Zůstaň! — Marno... marno!

(Konec čtvrtého dějství.)

PÁTÉ DĚJSTVÍ.

Horský palouk s domkem Ježibaby, jako v prvním dějství.

Je po půlnoci.

Kolem studny usadily se tři víly.

První víla.

Ohňové planou!

Druhá víla:

Rudý vichořec
obětní vlá s hor v údolí.

Třetí víla:

A tlum
černého dýmu přes vrcholky jedlí
choulí se v hloub.

První víla:

A ve hlubině leží
bělavé páry. V měkkém moři mlh

ztopena po krk stojí stáda, řvou
v žalostných rycích teskně po svých stájích.

Druhá víla:

V bukové houšti zpíval slavíček —
tak pozdě je — a pěl a vzlykal tak,
že do vlhkého listí žalem klesši
jsem zaplakala taky.

Třetí víla:

Divná věc!

Ležela a spala jsem v pavuči,
ach, mezi stébly travin napiaté,
z purpurných vláken jemně spředené:
sít byla hned jak lože královny,
když jsem tam lehla. Blaze bylo tam.
Třpyt rosy z louky v jasu večerním
dštil jasné svity ke mně; na to jsem,
oči si skryvši pod těžkými víčky,
blaženě usnula. Když procitla jsem,
svit dávno pohas v širých prostorách,
mé lože zšedlo. Pouze z východu
plál temný žár a rost, až měsíček,
kus kovu rozžhaveného, si leh
na strmý, kamenný hřbet pohoří.
A v kosých proudech krvavého světla
hle — divná věc — se palouk hýbat zdál;

a slyším šepot, vzlykot, hlásky jemné,
jež v směsi lkaly, štkaly, naříkaly —
no, hrozno slyšet. Na broučka jsem kývla,
jenž lampičku měl se zeleným světlem,
však ulít mimo. Tak jsem ležela
nic nevědouc, a úzko bylo mi —
Až posléz nejmilejší ze všech skřítků
na křídlech vážky — poznám z daleka
hošíka svého přelet cinkavý —
přiletěl tam a ke mně sestoupil.
A když jsme laskali se v spólném loži,
déšť jeho slz nám kanul do polibků.
Tu posléz divě přižehnuv mne k sobě
a zaplakav, až slzy stékaly
mi s ňader, řekl: Jasoň — Jasoň zemřel.

První víla

(povstavši):

Ohňové planou!

Druhá víla

(rovněž povstavši):

Vatry Jasoňovy!

Třetí víla

(poodejde zvolna k okraji lesa):

Bůh umřel — mrazí mne. (Zmizí.)

První víla:

A kletba zlá

jak ze žárovišť dým v kraj uléhá!

(Mha spěje přes palouk. Když se rozšeří, zmizely zatím víly.
R o u t i č k a, mdlá a hořem skleslá, přichází z hor. Unavena
poposedávajíc a opět se zvedajíc blíží se ke studni. Hlas její
jest zmiravý, vydechovaný.)

Routička:

Kam nyní?... Kam? — Byl svatby kvas,
rej mužíků svatebním sálem třás,
ti přinesli mně pohár v jev,
v něm plála místo vína krev:
ten pohár musím vypít.

A když jsem ten pohárek vypila,
hrud' úzkost mučivá zalila,
dlaň železná sáhla v ňader mých kout —
a celičké srdce zprahlo mi v troud.
To srdce musím zchladit.

Korunku na stůl tam schystali —
rybka stříbrná v červeném koráli —
tu vzala jsem, vsadila na skráň svou
a vodníkovou jsem nevěstou.

Své srdce musím zchladit.
Tři jablka padla v lůno mé,
to bílé, zlaté, růžové —:
byl svatební to dárek.

Snědla jsem bílé, mně zbledla líc,
a zlaté — skvostů mám na tisíc,
a růžové až vposled.
A bílá, bledá, růžová
dívčinka dlela — však umrlá.
Vodníku! Otevř na cestu!
Mrtvou ti nesu nevěstu.
K rybkám, mlokům, mezi kámen a kal
v hlubinu, v temno, v chlad jenom dál...
Ó, sžehlé ty mé srdce!

(Vstoupí do studny.)

(Skřet vyběhne z lesa a přistoupí ke studni volaje dolů.)

Skřet:

Hej, hohoho! Žab králi, polez ven!
Hej, hohoho! ty kletý vodní bryndo,
což neslyšíš? Ty zelenáči, spíš?
Hej, já řku, pojd'! Byť dlí tam u tebe
nejhezčí vodní panna v lůžku z řasin
a v bradě šimrá tě — pojd'! Nech ji ležet.
Litovat nebudeš, nebť co já vím
a tobě povím, stojí za deset
tvých umáčených nočních líbáněk.

Vodník

(neviditelný v studni):

Brekekekeks!

Skřet:

Proč otálíš tam, hej?

Vodník

(neviditelný):

Kdy nemám. Hubu drž a pokoj dej!

Skřet:

Ajaj: prý nemá kdy? ! Ty niněro,
dost vyválíš své žabí pandero!
Povím ti něco, dědku, neslyšíš?
Co předvídal jsem, to se stalo již:
Nechal ji sedět! Budeš-li jen chtít,
motýlka teď si můžeš polapit —
je trochu otřen, trochu arci mdlý —
než Skřetu s Vodníkem to nevadí.
A kratochvíle, já řku, může dát
víc. než jí, dědku, ty si budeš přát.

Vodník

(vynoří se, chytrácky mžouraje):

Aj hlele! Sedět že ji nechal on?
A ty si myslíš, bych já za ní v hon?
Chtělo by se mi.

Skřet:

Tož jí nechceš dál?
Kde tedy jest, bych věděti si přál.

Vodník:

Skřítečku, hledej!

Skřet:

Což jsem nehledal?

Mhou, nocí za ní jsem se v úpad štvál,
kam žádný kamzík, tam jsem vyšplhal
a sviště každého se po ní ptal:
než ani ostříž, sokol ani had,
ni svišť, ni stehlík zprávy neví dát.
U ohně dřevorubec v spánku dlel,
hořící drvo ukrad jsem, dál spěl,
až v horách s pochodní tou požárnou
před opuštěnou stanu kovárnou —:
teď v žáru čoudí též ta oběť tam,
plameny syčí, praská, padá trám —
a toho človíčátka mistrnost
je v koncích, pryč je, na věčnost.

Vodník:

Já vím, já vím; vše známo je mi též.
Jen k vůli tomu ze studny mne štveš?
Vím ještě víc, vím, zvon jak zazněl v div
kdo jeho srdce mrtvé pohnul v kyv.
To's neviděl, co já zřel nevěře,
co nesběhlo se ještě v jezeře:
jak na dně ztuhlá mrtvé ženy dlaň
zvon hledala, až posléz padla naň;

a jak ten zvon byv dotčen zryl se v kvíl
a hlasem hromným duně v nebe bil
a bez ustání jako lvice řval
a po mistru svém horou dolem lkal.
Viděl jsem ženu utopenou: lnul
jí kolem tváře smutné vlas a plul;
a zavadil-li o kov její kloub,
zvuk zvonu v hrozbě vytrysk dvakrát hloub.
Ač stár jsem, věru, a již lecco zhlíd —
vlas ježil se mně — každý odtud lít
Kdybys byl to, co já, svým okem zřel,
teď po té vilce by ses nesháněl:
ať lítá s květu na květ po stráni
nicotka ona, syt jsem laskání.

Skřet:

Já nejsem, při nebeské koze! Věz —
co k libosti mu, každý dělá dnes —:
a mít to sladkodeché tělo, mít,
tu mrtvou ženu na dně nechám být!

Vodník:

Krakrak, brekekekeks! Taktak — herež!
Nu hle: když jiná nekouše tě veš,
tu palcem zab. Nu hledej si, jak chceš,
se deset let moř, však jí nenajdeš.
Ta, pane, po mně ztřeštěná jest, ej,
a nechce vidět capí kontrfej!

Buď zdráv, já dolů musím; rozumíš:
a věz, když po svých volně půjdeš již,
že já jsem, onen vodník týraný,
rozmaru žínky nové poddaný.

(Zmizí.)

Skřet

(křiče dolů za ním):

Jakože nebem tlum hvězd rozňatý,
jakže jsem silných beder, rohatý,
jako že ryby plují, lítnou ptáci,
s hejčadlem lidským budeš míti práci!!
Dobrou noc — hujhoho — a blaze lež!
Alou! Skrz keř a trn. Je mrtva veš.

(Veselými skoky odskáče.)

Ježibaba

(vyjde z chyše a otvírá okénice):

Čas vstávat! Ráno pěkně cítit huž.
Ha to si pospíšilo za nocí.

(Kohout kokrhá.)

No bodyjt': kokyrýhýýý...
No pro mně nemušíš se namahat,
ty ponocnyj, ty — šak my víme huž,
co je to, kohútek dyž kokyrýhá:
to pípa snesla zlatý vaječko,
a teky na nebe huž kúle vyjde.

Zas bude sjetlo. — Enem zpívyj si,
ty třepotáčku, enem zpívyj si:
de novyj den, no huž to jisto je.
Hdepa je bludička či něco tak?
Ráda bych kúsiček se porozhlídla —
a karbunkul sem zapomíla doma.

(Hledá v kapsách a vyndá kámen rudě svítící.)

Aha ho, tu je. —

Jindrův hlas:

Routičko!

Ježibaba:

No, no!

Hned přide, enom ty si hodně křič.

Jindra:

Routičko, zde jsem! Což mne neslyšíš?

Ježibaba:

Já myslím těžko, těžko huslyší!

Jindra

(uštván, objeví se na skále nad chatrčí: bledý, rozedraný.

V pravici třímá velký kámen, jako by jím chtěl mrštiti zpět
do hlubiny):

Jen odvaž se! ať's farář, lazebník
neb kantor, kostelník či kornoutář!

Kdo prvý o krok výš se osmělí,
jak písku žok se musí v hlubeň skácet.
Mou ženu srazili jste dolů vy,
ne já! Žebroto, chásko, darebáci!
již o troníček třicet nocí skuhřou
své otčenáše a se nestydí —
skrz naskrz mizerní — kde mohou jen,
z té věčné boží lásky po dukátech
pak kořistit. Ó, lháři, pokrytcové!
Už pne se jako hráze z balvanů,
by čiré peklo vašich obydel
ucpala proti moři božímu
a vlnám blahých rajských přílivů.
Kdy přijde borec, jenž hráz provalí?
Já nejsem jím... ne, vpravdě, nejsem jím!

(Jindra odloží kámen a pachtí se dál vzhůru.)

Ježibaba:

Tám nyjde to, no postuj, ne tak zhurta.

Jindra:

Stará, co to tam hoří?

Ježibaba:

Cák já vím?

Bul jeden muzskyj, ten to vystavěl:

půl kostel a půl palác královskyj.
No, nechál toho, íčko to tám hoří.

(Jindra pokouší se zoufale proniknouti výše.)

Ježibaba:

No povídám tě, příkrá zeď je tám:
kdo chce ji slézt, ten křídla musí mít —
a ty, panečku, máš je polámána.

Jindra:

Ať polámána jsou: přec musím výš.
Co v plamenech tam, mé je, mé je dílo!
Zda chápeš to? Ten stavitel jsem já,
a vše, čím byl jsem, a co bylo moje,
tam uvrh jsem... Dál nelze... nemohu!

Ježibaba:

Tak vodpočiň si, íčko cesty temný.
Tu lávka, sedni!

Jindra:

Já? že odpočívát?
Byť's lože prachové mi nabízela:
hraň strusek stejně lákala by mne.
Ba, pocel matky — ona dávno prachem —
byv na chladné mi čelo přitisknut,
bezmocným žehnáním by byl a v klid
jak vosí žahadlo.

Ježibaba:

No, no, snad ne!
Šak počkyj drobet! Mám já v pinvici
lok vína eště.

Jindra:

Čekat nelze. Vodu!

(Spěchá ke studni a usedne si na její lub.)

Ježibaba:

Di, nalí, pí!

J i n d r a

(čerpá vodu a pije na lubu. Tichý, sladký hlas píše žalostně
ze studny.)

H l a s :

Jindro můj, miláčku sladičký,
u mojí sedíš studničky.
Vstaň, běž: strast zlá
mně přítomnost tvá —
pápá, pápá.

(Pausa.)

Jindra:

Stará, co bylo to? dej odpověď mi!
Co volalo mne žalně tak mým jménem?
„Jindro“ to dechlo, znělo z hlubiny,
tichounce řeklo to: „pápá, pápá!“

Stará, kdo jsi? A kde to tady jsem?
Mně jest, jak bych se probouzel. Ta skála,
ta chyš, ty sama: všechno dobře znám,
a přec mi cizí. To, co zažil jsem,
což není než dech zvuku prchavý,
jenž jest a není víc a sotva byl kdy?
Stará, kdo jsi?

Ježibaba:

Já? Hale dopa's ty?

Jindra:

Ty se mne tážeš? Ba, kdo vlastně jsem?
Co jsem se nebe na to naptal již:
kdo že jsem já? Však žádná odpověď.
Jen jedno jisto: ať jsem kdokoli,
rek nebo slaboch, půlbůh nebo zvíře —
jsem pohozeným slunce dítětem,
jež domů touží; hrstka zármutku,
zde bez pomoci fňukám po mateři,
jež zlatou náruč v touze rozpíná,
než stále nadarmo. — Co pak zde děláš?

Ježibaba:

No, časem huslyšíš.

Jindra

(vstáváje):

Nuž tedy vzhůru!

A lampičky své světlem krvavým
mi ukaž cestu k výši vedoucí.
Až budu tam, kde druhdy vládl jsem,
chci dál tam žít sám jako poustevník,
jenž nevládne ni neslouží.

Ježibaba:

Nevěřím.

Co hledáš vyjš — té něco inčího.

Jindra:

A jak to víš?

Ježibaba:

My tary leccos víme.

Buli tě v patách, co? No ba — buli!
Hdyž jde jim vo to světlyj život honit,
sou lidi vlci, hale hdyž se má pa
dostúpit smrti, karak stádo vovic,
kam skočil vlk. No ba je, je to tak.
A jejich pastyjři! — ó jé, ó jé —
té tepřiva lid; ti pa křičí pořád:
„chyjť ho! chyjť ho!“ a počtívají psy,
ne na vlka — ne: svý to vlastní vovce
do votevřený tlamy vlku ščvú.
Moc lepší tich druhyjch ty teký nejsi:
ty's honil světlyj život, i ba jo,
a smrti zrovna statně nedostúpil's.

Jindra:

Ach, stará, hled' — já nevím, jak se stalo,
že odstrčil jsem světlý život pryč
a že, já mistr, prch jsem od díla
jak prostý učeň, zvonu vlastnímu
a jeho hlasu, jež jsem dal mu sám,
že bídně podleh jsem. Je pravda: zazněl
z kovových prsou mocně proti horám
a ozev vzbudil v jejich štítech tak,
že hlahol hrozivý rost se všech stran
a na mne padl. Ale mistr zůstal!
A touže rukou, jež zvon ulila,
jsem musil, dřív než pad bych sám jím zdrcen,
zvon, jež jsem stvořil, rozbít v samé kusy.

Ježibaba:

Pryč šecko je, je konec, konec je:
huž na svú výsost víckrát nevystúpíš.
A muším řec: bul's přímyj vyjhonek
a silnyj, hale přec ne silnyj dost.
Bul's povolán, leč nebul's vyvolenyj.
Poj sem a sedni!

Jindra:

Žij tu blaze, stará!

Ježibaba:

Poj sem a sedni! Kampa chtíl bys jít,

z toho huž ledva hrstka popela.
Hdo žije, vidí život! Ha já řku:
ty nahoře ho víckrát nenajdeš.

Jindra:

Tak na tom místě nechať umru zde.

Ježibaba:

To se tě stane. Hdyž hdo do světla
tak vlít jak ty, tak právě doprostřed,
a potom spád, no ten se musí rozbít.

Jindra:

Cítím, že u konce jsem dráhy své.
Nuž nechť!

Ježibaba:

Si hu konce!

Jindra:

Rci ještě mi,
ty, která's moudře tak mi mluvila:
zda spatřím ještě jednou, dřív než zemru,
to, za čím spěju krví vlastních stop? —
Ty mlčíš? Musím za hluboké noci
v noc všechněch nejhlubší se odebrat
i bez pablesku ztraceného světla?
Což nikdy víc já...

Ježibaba:

Koho vidět chceš?

Jindra:

Nu: ji! Což nevíš? Kohož, ne-li ji?

Ježibaba:

Máš přání: vyslov je — je poslední.

Jindra

(rychle):

Je vysloveno!

Ježibaba:

Máš ji vidět zase!

Jindra:

Ach, matko! Jsi s to? Máš ty takou moc?

Proč říkám ti tak, nevím opravdu.

Kdys byl jsem, jako nyní, zralý skončit

a každým dechem ždál jsem nedočkavě

dodechnout zcela. Vtom mně ona přišla:

a jako jara van hned choré údy

proniklo uzdravení, byl jsem vyléčen...

a teď — mně lehký je tak v jeden ráz,

že moh bych znova do výsosti vzlítnout...

Ježibaba:

Je konec. Viny tuze těžké sú

a ty tě táhnú dolů, a tví mrtví
sú tuze mocni, ty jich nezmůžeš. —
Tři sklínky, kúkyj, tary postavím:
v jedný je bílý víno — červený
je v druhý sklínce — žlutý v poslední,
když prvú vypíješ, zas vrátí se
tě všecka síla. Vypíješ-li druhú,
naposled přide k tobě jasnyj duch,
co tebe vopustil. Hdo hale huž
ty vobě sklínky vypil, muší pa
poslední sklínku teký vyprázdnit.

(Na odchodu do chatrče stane tiše a dodá s hlubokým významem):

On muší, já řku! Dobře rozumjij!

(Odejde.)

Jindra

(vyskočil v extasi; při slově „konec“ v stařenině hovoru bled ucouvl; teď se vzpamatuje ze svého ohromení, klesne na lávku a zůstane o ni opřen sedět):

Pryč všecko. „Konec“ tak to ona řekla.
Ó, srdce, vědouc vše jak nikdy dřív:
proč ptáš se ještě? — Hlasatelko losu!
tvým slovem, které padá jako meč
nit žití přetínajíc —: stalo se!
Co zbývá, odklad jest — mně zbytečný.
Dech mrazný vane z roklin. Onen den,

jenž prvním úsvitem se hlásí, prouhy
hlubokých mračen bledě prozařuje,
už není mým —: dnů tolik prožil jsem,
a tento prvý není pro mne již.

(Chopí se prvního poháru:)

Pojď sem, ty číše — dřív než přijde šer.
Plá pouze tmavá krůpěj tobě na dně,
poslední... Stará! což víc neměla's?
Nuž nechat!

(Pije.)

A teď sem, ty druhá! pojď.

(Chápe se druhé číše.)

Jen k vůli tobě prvou číš jsem chopil,
kdybys tu nestál, sladký nápoji,
s opojným pachem svým: tož pitka ta,
k níž bůh nás všecky na tento svět pozval,
byla by příliš nuzna, a si myslím —
nebeský hostimile — stěží tebe hodna.
Teď ale díky tobě!

(Pije.)

Dobrý doušek!

(Mezitím co pije, provane vzduchem dech eolských harf.
Routička vystoupí znaveně a vážně ze studny, sedne si na
lub a pročešává si dlouhé prosté vlasy. Jest bleďa a pozpě-
vuje si.)

Routička

(tichým hlasem):

V té noci hluboké samotinká
češu si zlatistý vlas,
Routička krasotinka!
Roj ptáků táhne, a mlhy jdou,
a stepní ohně samotny žhou....

Vodník

(neviditelný ve studni):

Routičko!

Routička:

Již jdu!

Vodník:

Honem, honem pojd'

Routička:

Mně žalno tak!
je těsný mi šat.
Už, zakleta v studni, nemohu ztad.

Vodník:

Routičko!

Routička:

Již jdu!

Vodník:

Honem, honem pojd'

Routička:

Za jasu luny češu si vlas,
na svého miláčka vzpomínám zas.
Zvonečky v trávě pějí.
Pějí-li slast? Pějí-li bol?
Obé vespole,
mně zdá se, vyprávějí. —
Jen dolů v hloub — již prošel čas —
v tůň k radostem svým!
Již dlouho zde dlím.
Jen v dol, jen v dol!

(Chystajíc se sestoupiti.)

Kdo vzdychá to zde?

Jindra:

Já!

Routička:

Kdo „já“?

Jindra:

Já, víš?!

Však ty mne poznáš, jenom přistup blíž!

Routička:

Nemohu. Jdi! Já neznám tě, to vím.
Kdo mluví se mnou, toho usmrtím.

Jindra:

Mučíš mne! Pojď, chyt' dlaň, již podávám,
a poznáš mne.

Routička:

Mně nikdy's nebyl znám.

Jindra:

Mne neznáš...

Routička:

Ne.

Jindra:

A nikdy nezřela's.

Routička:

Já nevím věru.

Jindra:

Nuž, ať zhynu v ráz!
Což nelíbal jsem žhavě rtů tvých vděk?

Routička:

Ne, ne!

Jindra:

Můj nesplácela's polibek?

Vodník

(neviditelný ze studny):

Routičko!

Routička:

Už jdu!

Vodník:

Pojď sem přece, pojď!

Jindra:

Kdo tě to volá?

Routička:

Ze studny můj choť.

Jindra:

Viz muku mou a křečovitý znoj,
je strašnější, než o život byl boj!

Och, muže ztraceného netýrej:
spas mne!

Routička:

Zdaž mohu, kterak spasit jej?

Jindra:

Pojď ke mně sem.

Routička:

To nelze.

Jindra:

Nelze?

Routička:

Ne.

Jindra:

Proč?

Routička:

Dole kolovod my tančíme.
Veselý tanec — ač mám těžký krok,
dost brzo roztančím se v rej a skok.
Pápá, pápá!

Jindra:

Kde jsi? Proč odcházíš?

Routička

(uchylujíc se za studniční lub):

V dál věčnou jdu.

Jindra:

Tam... hle, tam onu číš!
Podej číš, Magdo,... ó, jak's pobledlá.
Podej mi číši: kdo mi číš tu dá,
buď blahoslaven!

Routička

(zcela blízko u něho):

Já!

Jindra:

Chceš mi ji dát?

Routička:

Chci, ano. Mrtvé nechej nyní spát.

Jindra:

Ó, tváři nebeská, zas pláš mi vstříc!

Routička

(ustupujíc podál):

Pápá, pápá! Tvou milkou nejsem víc.
Kdys arci byla jsem tvou: to byl máj —
vše nyní pouhá báj...

Jindra:

Vše báj!

Routička:

Vše báj!

Kdo z večera ti druhdy v spánek pěl?
Kdo hudbou kouzelnou tě probouzel?

Jindra:

Kdož, ne-li ty?

Routička:

Kdo já?

Jindra:

Routička jen

Routička:

Kdo svěží tílko své ti oddal v plen?
A koho srazil's v studnu přes kámen?

Jindra:

Ó, tys to, ty!

Routička:

Kdo já?

Jindra:

Routička jen!

Routička:

Pápá! Pápá!

Jindra:

Nuž dolů, tiše, abych zdřím:
jde noc, před kterou vše chce prchnout, vím.

Routička

(letíc k němu, objímajíc mu kolena, jásavě):

Jde slunce!

Jindra:

Slunce!

Routička

(dílem vzlykavě, dílem jásavě):

Jindro!!!

Jindra:

Dík vzdávám!

Routička

(obejme Jindru a přižehne své rty na jeho ústa — načež umírajícího něžně ukládá na zem):

Jindro!

Jindra:

Výš: sluneční zvon duní tam!

V noc dlouhou — slunce... slunce jde už k nám.

— (Konec.) —

NĚKOLIK SLOV DODATKEM.

Počátkem ledna r. 1896 propadlo v berlínském „Deutsches Theater“ velké Hauptmannovo drama historické „Florian Geyer“, nepochopeno davem, jemuž mělo zníti jako nový zvon, a v němž autor vtělil všecku svou snahu po dosažení nejvyšších vrcholů absolutního umění.

S propadlým dramatem byl by býval málem i autor sám stržen v hlubinu pochyb o sobě samém. Ale krátce nato z Vídně přiletěl paprsek hřejícího slunce, když Hauptmannovi zde udělena velká Grillparzerova cena za „Haničku“, r. 1893 vydanou — též pražskému divadelnímu obecnstvu známou.

Ve shodě těchto okolností kotví vznik přítomného pohádkového dramatu „Potopený zvon“, jež jest dítětem radostné bolesti autorovy vyjadřujíc symbolicky v personifikaci Jindry veškeru snahu a strastnou muku po dostižení oněch vzdálených met, jež zůstanou lidskému duchu navždy nedostižitelné.

Tam hoří veliké slunce, a slunečního reka, jenž by ho dostihl, země nespodí. —

To jest ideou „Potopeného zvonu“, jímž na druhém místě vyjádřen i klopotný zápol moderního člověka po oněch výšinách, oblévaných září absolutní dokonalosti a vysvobození, člověka, jež nazvala Nietzscheova filosofie dosti transcendentním výrazem nadčlověkem.

Proto dostalo se hrdinovi „Potopeného zvonu“ soudobou kritikou šarže moderního Fausta. A myslím, že právem.

Po Göthovi, nehledě k romantickému zbarvení jeho filosofujícího hrdiny, a nám bližším Vrchlickém v jeho slovanském eposu o „Twardowském“, neproslovil nikdo formou přiměřenější a poetičtěji tuto starou pravdu, kterou již mytická báje o Ikarovi se pokusila svým způsobem řešiti. Prosaická hrouda zemská nepustí smrtelníka, ať si ho nazve filosofická spekulace jakkoli, k oněm metám, kde by přestal býti tím, čím býti přestat nemůže.

Mistr Jindra umírá jako oběť své nadčlověcké snahy, čímž zároveň vysloveno hluboké tragikon teorie samé a moderního člověka vůbec.

Dvou světů, hmoty s nehmotou, nesloučíš, syn země zůstane věčně malý a slabý, ať vůle jeho stvořit a rozhoupat spasné zvony na nej-

vyšších vrcholcích umění jest sebe větší. Ať odpoutá se ode všeho, co ho víže s materií, ať strhá všecky svazky s tím, co vázalo ho k tuhé prsti, z níž vyrostl, ten starý zvon jeho příslušenství a jeho nedokonalosti zazní mu vždycky, i tehdy, když nová zvonice, nový palác jeho snů zdá se strmět hotov k uvítání osvobozeného lidstva.

Tím stává se „Potopený zvon“ všelidským dramatem, ať fabule a kostra jeho jest sebe lokálnější. Že ji Hauptmann sestavil z prvků sobě nejbližších, které našel v mytologii svého lidu, jest zde lhostejno.

Bylo by zajímavě stopovat křivku vzestupu dramatické dráhy Hauptmannovy od prvního jeho dramatu „Vor Sonnenaufgang“ (1889), nesoucího silné vlivy Ibsenova naturalismu, přes jemně psychologické „Osamělé duše“ (1891), retrospektivně sociální „Tkalce“ (1892), „Kollegu Cramptona“ (1892), satyrický „Bobří kožich“ (1893) k mystické „Haničce“ (1893), historickému „Florianu Geyerovi“ (1896) na nejvyšší vrcholek všech přímých vlivů prostého „Potopeného zvonu“ (1896) — ač i zde vyznívá Nietzscheovo „člověk jest něco, jež má býti překonáno“ — a přes něj opětně dolů k naturalistickému „Formanu Henčlovi“ (1898). Objevilo by se, že ani Hauptmann neunikl

přirozenému zákonu vzájemného působení v sebe všech velkých tvůrčích duchů a že se stal „ein gemachter Mann“ v moderním dramate německém jen touto přirozenou cestou. —

„Potopený zvon“ jest první pohádkové drama Hauptmannovo a zajisté i celé německé literatury, vůči němuž ustupuje „Hanička“, jejíž nadpозemské a pohádkové odehrává se pouze ve snu chorého děvčete. Zde spojil se dosavadní vyslovený naturalista s ideálním v nejtěsnější shodu, k němuž mu i nádherná vnější forma, plná nedostižné zvukomalby a sugestivnosti šťastně byla nápomocna.

Přiznávám se, že toto dílo kladu nejvýš všech dosavadních dramát Hauptmannových a že mi opravdu nejde na rozum, proč po něm následující „Forman Henčl“, zanechávající jako zhola bezideový výkrojek ze všední denní lopoty lokálního zbarvení v čtenáři i v posluchači velký otazník nezodpověděného „proč?“ své existence, musil u nás toto drama tak kvapně na scénu předejít. Ba co víc, vidím v něm z dekadentního úpadku daleko rannější červánek svítící k návratu obnovené, srozumitelné a ryzí poesie, než jaký rozžehl později Rostandův „Cyrano“.

Také obecnostvo německé přijalo dílo toto se zájmem několikanásobně stupňovaným a roze-

bralo do konce r. 1898 t ř i c e t a č t y ř i vydání „Potopeného zvonu“, kdežto vydání všech předchozích dramatických děl Hauptmannových dohromady přesahovalo o něco 40. O ceně díla nerozhoduje ovšem tato okolnost pranic, ale zajímavá zůstane. —

Z důvodu výše řečeného nesetřval jsem v převodu na mytologii germánské v plné její ryzosti, ale převeď jsem symboly její, pokud to šlo, v český srozumitelný výraz. Pořád mi tanulo na mysli české jeviště, a bylo mi tudíž proti srsti — snad neprávem — vkládati výrazy Loki, Balder, Freya, Thor atd. do úst českému herci. Ty nepovídají českému uchu, vyjma jednotlivce, nic. Bude-li mi to výtkou, prosím za prominutí. Nahradil jsem je korespondujícími výrazy české mytologie, pokud jich smysl vyžadoval.

Za to snažil jsem se vyjádřit nádhernou zvukomalbu (také Routičku — Rot-Ännchen — zvukově identifikuji) veršů originálu i rytmickou hudbu jejich dle možnosti, cítě dobře, že i do této jaksi formální části svého dramatu vložil autor mnoho úmyslnosti. Poznal jsem zejména v rýmech a kadencích závěrku dramatu v něm starého ctitele sonat Beethovenových, k němuž se Hauptmann koncem 5. dějství, ukončiv je jakoby velkonočním vyzváněním stříbrných zvonů, zřetelně hlásí.

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Potopený zvon**

Stránky: **181, 182, 183, [184], [185], [186]**

Mám za svou povinnost projeviti také, proč zvolil jsem právě buláčtinu, nářečí na zcela opačném konci kraje, než kde se žargon Ježibaby ozývá. Pavel Schlenther, životopisec Hauptmannův, nazval volbu dialektu pruskoslezských tkalců z Eulengebirge pro Ježibabu „ein grosser dichterischer Gedanke“, tedy čistě básnickým nápadem, jistě jen k vůli docílení nové originelní barvy. Dialekt český z poblíž této končiny, jehož užil v „Henčlovi“ Antal Stašek, nezdál se mi pro naturální bytost lesní stařeny dosti širokým, zrnitým a tvrdým v samohláskách i výrazu. Volil jsem proto jiné horské nářečí širšího, řekněme hrubšího znění, ač tím přenesením místa výtce jisté nejednotnosti jsem se vystavil. Než mám za to, že veliká idea i krása celého díla kotví jinde, než v těchto celkem podřízených detailech.

Konečně rád děkuji zde panu prof. J. Fr. Hruškovi za ochotné a laskavé přehlédnutí a transkribování všech passů v I. a V. dějství, jež jsou buláčtinou tlumočeny.

*

Gerhart Jan Robert Hauptmann narodil se 15. listopadu r. 1862 v slezském léčebném místě Obersalzbrunnu, studoval reálku ve Vratislavi s nevalným prospěchem, jevě náklonnost k sochařství, jemuž se též na čas oddal. Navštěvoval

v Jeně a v Berlíně universitu, v letech 1883—84 pobyl jako sochař v Itálii, pak ve Švýcařích a v Berlíně a usadil se konečně (1891) v Schreiberhau v Krkonoších. Navštívil i Ameriku v r. 1894.

V Praze 23. června 1899

Dodatek ke 2. vydání;

V tomto novém vydání pozměnil jsem některá místa, jak se ukázalo z praxe žádoucím.

Slyšel jsem však někde, že herec pozměňoval text méně vhodně, říká na př. v úloze Vodníka ve 4. aktu v monologu nad Jindrou „Ze snu ti pomoz *tvůj* bůh sám“, místo „pánbůh sám“, v originále „Helfe dir Gott aus deinem Traum“, nikoli „dein Gott“, zní pak tato libovolná změna orthodoxně komicky, anebo Routička loučíc se v 5. aktu místo „pápá, pápá!“ (v orig. „Ade, ade!“) deklamuje „Buď zdráv, buď zdráv!“ Smysl „buď zdráv!“ a „pápá!“ není jeden a týž, nehledě ani k tvrdosti znění proti vzdušně zpívajícímu originálu. Mimo to jest interjekce podstatnou částí melodie verše, která záměnou nemile se ruší. Záleží na tom, s jakým přízvukem se toto „pápá“ vydeklamuje, aby dobře znělo. Vzpomínám na Routičku pí Benoniové v Nár. divadle, která našla právě pro tato vydechovaná místa velmi dobrý

přízvuk. Úplně proti duchu role vynechával Vodník skřehot „krakrak“ na několika místech — A tak jinde.

Celkem třeba míti v paměti, že se deklamuje *verš*, který má svůj určitý rytmus a svou melodiku a to mnohdy velmi rafinovanou, již dlužno deklamací vystihnouti. Míním zejména poslední akt od str. 171 do konce, kde nutno slyšeti zvony. I shluky souhlásek a zdánlivé tvrdosti na některých místech jsou úmyslné, originálu odpovídající. Jediná libovolná změna uvádí zlovuk do hudby verše a uráží citlivý sluch.

V Praze 6. května 1907.

Fr. S. Procházk a.

DÍLO FR. S. PROCHÁZKY:

- I. **PÍSEŇ O ČINU** a jiná epika. Třetí vyd. Neváz. Kč 9·60, váz Kč 19·60.
- II. **ZPĚVY MLADOSTI**. S dvěma portrétními přílohami F. Ondrúška. Neváz. Kč 13·—, váz. Kč 23 —.
- III. **KRÁL JEČMÍNEK**. Pohádka o novém království. Poctěno cenou České Akademie. Neváz. Kč 20·—, váz. Kč 30·—.
- IV. *Děti I.* **DUŠIČKO, NASLOUCHEJ!** Neváz. Kč 16·—, váz. Kč 26·—.
- V. *Děti II.* **VIŠNĚ**. Neváz. Kč 16·—, váz. Kč 26·—.
- VI. **PÍSNÍČKY**. Neváz. Kč 15·—, váz. Kč 25 —.
- VII. **HRADČANSKÉ PÍSNÍČKY**. Písničky kovářova syna. Neváz. Kč 24·—, váz. Kč 34·—.
- VIII. *Děti III.* **DIVADELNÍ HRY**. 2. vyd. Neváz. Kč 8·—, váz. Kč 18·—.
- IX. *Děti IV.* **PŘÍBĚHY A OSUDY**. Povídky. Nevázané Kč 17·—, váz. Kč 27·—.
- X. Tirso di Molina-B. Adler, **DON GIL**. Veselohra. Přeložil Fr. S. Procházka. Neváz. Kč 18·—, váz. Kč 28·—.

U vydávání se pokračuje.

---

*Nakladatelství České grafické Unie a s.
v Praze.*

